Ազգ
Azg
armenian daily
7 ՓԵՏՐՎԱՐ 2003 ՈՒՐԲԱԹ 23(2708)

Թուրքիայի խորհրդարանը ԱՄՆ-ին թույլ է տալիս արդիականացնելու երկրի ռազմակայանները

Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովը երեկ քվեարկեց Մ. Նահանգների կողմից երկրի ռազմակայանները արդիականացնելու եւ վերանորոգելու օգտին: Այսպիսով, ամերիկյան զինուժն առայժմ անխուսափելի թվացող հակաիրաքյան պատերազմի դեպքում ամենայն հավանականությամբ կկարողանա օգտագործել Ինջիռլիքի եւ մյուս ռազմակայանները, որոնք, BBC հեռուստակայանի համաձայն, առաջիկա օրերին Մ. Նահանգների կողմից մեծածավալ վերանորոգումների ու կատարելագործման կենթարկվեն:

Մյուս կողմից, երկրում տիրող հակապատերազմական տրամադրությունները մեղմացնելու համար թուրքական իշխանությունները երեկ հայտարարեցին, որ Իրաքի հետ սահմանագծի երկայնքով տեղաբաշխվող իրենց ուժերը ոչ թե պատերազմական գործողություններին մասնակցելու, այլ Հյուսիսային Իրաքի քրդական շրջաններում իրադրությունների հնարավոր արծագանքը երկրում կանխելուն են ծառայելու:

Ավելորդ չէ հիշեցնել, որ Թուրքիայի բնակչության շուրջ 80 տոկոսը դեմ է իրաքյան պատերազմին, երկրում շարունակվում են հակապատերազմական ցույցերը: Թուրքիայում մտահոգված են նաեւ, որ պատերազմի պարագայում արդյոք կպահպանվի՞ Իրաքի տարածքային ամբողջականությունը, թե՞ կկազմավորվի քրդա-արաբական դաշնային պետություն:

ՔԱՐՈԶԱՐՇԱՎ

Հայաստանը պիտի դառնա տարածաշրջանի ամենակազմակերպված երկիրը

Մեր երկրի ապագան չեւավորվում է 1500 դպրոցներում

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

«Մեր հումքային պաշարների, տրանզիտային հնարավորությունների վրա հույս դնել չենք կարող. մեր հենարանը պիտի դառնա մտավոր պոտենցիալը՝ մարդկային գործոնը», մայրաքաղաքի հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների ու տնօրենների հետ Պուշկինի անվան դպրոցում կայացած հանդիպման ժամանակ ասաց ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: Նախագահի թեկնածուի քարոզչական խոսքը եւ անցած 5 տարիների լավ ու վատի հաշվետվություն էր, եւ գերակա համարվող հիմնախնդիրների իրականացման նախընտրական խոստում: Խորհրդային դպրոցի կրթական ավանդներից այսօր միայն փշրանքներ են մնացել: Անխախտ է միայն ընտանիքի, հասարակության վերաբերմունքը կրթության նկատմամբ: Հայ ծնողը միշտ էլ ուսումնատենչ է եղել եւ ամեն ծանրություն պատրաստ է կրել՝ զավակին կրթելու համար: Եվ սա ամենածանրակշիռ ապացույցն է, որ մեզանում դպրոցն ու ուսուցիչը վաղ թե ուշ անպայման պիտի ազատվեն զրկանքների ու հոգսի բեռից: «Ամենաերաշխավորված ներդրումը կրթության ասպարեզում է, եւ անձի, եւ երկրի համար, միայն թե այդ գիտակցությունը պիտի լինի բոլորի մեջ», ասաց ՀՀ նախագահը:

Վերջին տարիներին հանրակրթական կյանքի մի շարք ոլորտներ բացասական փոխակերպումների ենթարկվեցին: Դպրոցական դասագրքերը փորձադաշտ դարձան զանազան «ռեֆորմատորների» համար: Դպրոցականների մի մեծ զանգված կորցրել է հետաքրքրությունը ուսման հանդեպ: Այսօր դպրոցն ինչ-որ տեղ կորցնում է IX, X դասարանցիներին, որոնք բուհ դիմելու համար պարապում են կրկնուսույցների մոտ: Մյուս կարեւոր խնդիրը սահմանամերձ շրջաններում, հեռավոր գյուղերում ավելի քան 800 ուսուցիչների պակասն է:

Տես ♦ էջ 3

ԳՈՒՅԺ

Լեւոն Հախվերդյան

Կյանքից հեռացավ մեր մտավորականության ամենավառ անհատականություններից մեկը, ինքնատիպ եւ ինքնուրույն, իրավ մի մտավորական, որ մնայուն վաստակ է ստեղծել հայ արվեստաբանության ու գրականագիտության ասպարեզում, եւ ոչ միայն:

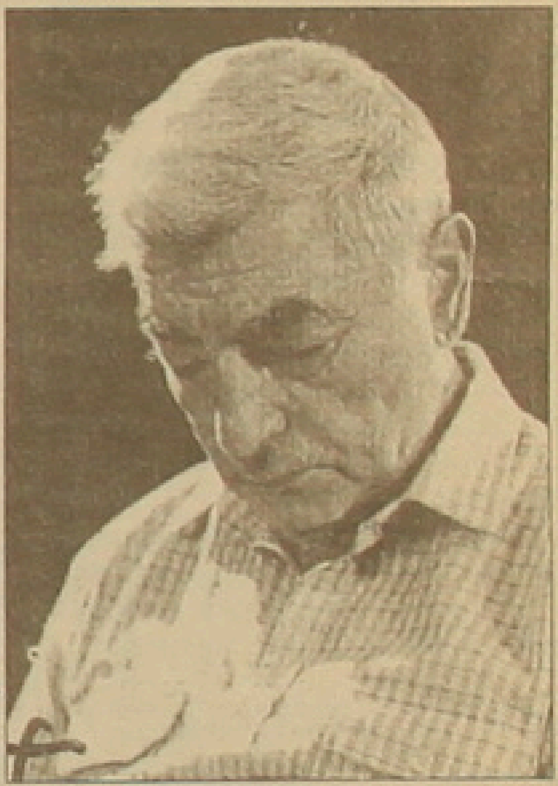

Ծնվել է 1924 թ. Ղարաքիլիսայում (Վանաձոր): Ավարտել է Երեւանի Աբովյանի անվ. դպրոցը, Երեւանի պետական ինստիտուտի պատմագիտության բաժանմունքը: Տպագրվել է 1946 թ.-ից սկսած: Հայ դասական եւ ժամանակակից գրականությանը, թատրոնին, լեզվին վերաբերող շուրջ 30 գիրք ու մենագրություն է հրատարակել, ինչպես նաեւ բազմաթիվ հոդվածներ «Գրական թերթում», «Սովետական Հայաստան», «Ազգ» եւ այլ թերթերում: «Թումանյանի աշխարհը» մենագրության համար ստացել է բանասիրության դոկտորի գիտական աստիճան, «Հայ թատրոնի պատմություն. 1901-1920» աշխատասիրության համար արժանացել է Հայաստանի պետական մրցանակի դափնեկրի կոչման, «Պարույրը» խոհագրությունը նրան բերել է Միք. Նալբանդյանի անվան մրցանակ, իսկ «Թումանյանը եւ իր ժամանակը» ու «Մենք եւ մեր դժվար օրերը» վերջին գրքերի համար 2002 թ. նրան շնորհվել է Թեքեյան մշակութային միության «Հայկաշեն Ուզունյան» մրցանակը: Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի անդամ էր, վերջին 15 տարիներին՝ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի տնօրենը:

Տես ♦ էջ 6

ԿԺԴՀ-ն պատրաստ է կանխիչ հարված հասցնել ԱՄՆ-ին

Հյուսիսային Կորեայի արտգործնախարարությունը երեկ հայտարարել է, թե հանուն սեփական անվտանգության երկիրն իրավունք ունի կանխիչ հարված հասցնել ԱՄՆ-ին: ԿԺԴՀ ԱԳՆ ներկայացուցիչը լրագրողներին ասել է. «ԱՄՆ-ը պնդում է, թե Իրաքից հետո հերթը մերն է: Բայց մենք հակազդեցության մեր միջոցներն ունենք: Կանխիչ հարվածներն ԱՄՆ-ի բացառիկ իրավունքը չեն»:

Հնդկաստանը խփել է պակիստանյան լրտես օդանավ

Հնդկաստանի զինված ուժերի մամլո քարտուղարը երեկ հայտարարել է, որ իր երկրի հակաօդային ուժերը խփել են Պակիստանի լրտեսական օդանավերից մեկը, որը Հնդկաստանի օդային տարածքը խախտել էր Ջամուի ու Քաշմիրի նահանգում: Մամլո քարտուղարի խոսքերով, օդանավը խփվել է բացահայտումից անմիջապես հետո: Նա ավելացրել է, որ լրտեսական օդանավն ընկել է Քաշմիրը հնդկական եւ պակիստանյան մասերի բաժանող «վերահսկման գծի» հնդկական կողմում: Ռոյթեր գործակալությունը հիշեցնում է, որ մեկ շաբաթ առաջ համանման հայտարարությամբ հանդես էր եկել Պակիստանը, պնդելով, թե խփել է իր տարածք ներխուժած հնդկական լրտեսական օդանավ:

Իրաքը հերքում է Քոլին Փաուելի տվյալները

Բաղդադում երեկ կայացավ նախորդ օրը ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի նիստում Մ. Նահանգների պետքարտուղար Քոլին Փաուելի առաջադրած մեղադրանքների եւ ներկայացրած տվյալների (տեսնել էջ 5) հերքմանը նվիրված մամլո ասուլիս, որը գլխավորաբար վարում էր միջազգային կազմակերպությունների հետ իրաքյան զենքերի հարցով գլխավոր համակարգող գեներալ Ամեր ալ Սաադին: Վերջինս կետ առ կետ փորձեց հերքել Փաուելի տվյալները, մասնավորապես հեռահար հրթիռների, ՄԱԿ-ի տեսուչների կողմից «բռնագրավված» փաստաթղթերի, ինչպես նաեւ «Ալ Ղաիդիայի» ղեկավարներից Զարկաուիի հետ համագործակցության մասին:

Ցույց տալով Փաուելի նախորդ օրը ներկայացրած արբանյակային լուսանկարներից մեկը, որտեղ գետնի վրա հստակ երեւում է հրթիռային սարքը, ալ Սաադին հայտարարեց, որ դա նույն հեռահարությամբ հրթիռ չէ եւ, ավելացրեց, ՄԱԿ-ի տեսուչներն այդ սարքն արդեն տեսել ու նկարել են պատմոնտաժված վիճակում: Ինչ վերաբերում է «բռնագրավված» փաստաթղթերին, որոնք պատկերված էին ՄԱԿ-ի տեսուչներից մեկի ձեռքում, իրաքցի պատասխանատուն պնդեց, որ դրանք 1994 թ. արդեն հանձնված փաստաթղթերի կրկնօրինակներն են: Զարկաուիի հարցում իրաքցիների առարկությունն այն է, որ իրաքյան իշխանությունները, նախօրոք զգուշացվելով Հորդանանի կողմից, նրան Իրաք մուտքի վիզա չեն տվել, սակայն հետագայում տեղեկացել են, որ նա հայտնվել է Հյուսիսային Իրաքում, որը, ինչպես հայտնի է, Բաղդադի վերահսկողությունից դուրս է:

Միով բանիվ, Իրաքի հերքումներն ավելի շուտ ուղղված էին արաբական երկրների հասարակությանը եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամներից Ռուսաստանի, Չինաստանի եւ Ֆրանսիայի կառավարություններին, ինչպես որ Քոլին Փաուելի նախորդ օրվա ամբաստանությունները էին ուղղված ամերիկյան ու եվրոպական հասարակական կարծիքին:

Ադրբեջանցի ռազմագերին վերադարձվեց

ԲԱՔՈՒ, 6 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հինգշաբթի օրվա երկրորդ կեսին Բարդայի եւ Աղդամի շրջանների միջեւ գտնվող տարածքում ադրբեջանական կողմին է հանձնվել սահմանն անցնելու պահին վիրավորված ռազմագերին: Դա տեղի է ունեցել Միջազգային կարմիր խաչի կոմիտեի (ՄԿԽԿ) աջակցությամբ, որը գործում է իբրեւ չեզոք միջնորդ: Ինչպես հաղորդում է «Էմ Փի Էյ»-ը՝ ԿԽՄԿ Բաքվի գրասենյակի վկայակոչմամբ, կոմիտեի պատվիրակները, այդ թվում բժիշկները կանոնավորապես այցելում էին զինծառայողին Լեռնային Ղարաբաղում նրա գերության շրջանում, հետեւում նրա առողջական վիճակին, զրուցում նրա հետ: Նա ցանկություն էր հայտնել, որ իրեն հանձնեն Ադրբեջանի իշխանություններին:

Խորհրդակցություն ոստիկանության հետ՝ Արտաշատում պատահածը նախադեպի չվերածվելու մտահոգությամբ

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի երեկ հրավիրած խորհրդակցությունն անցկացվում էր ԿԸՀ անդամների, ԵԱՀԿ եւ մյուս դիտորդների, Հանրապետության ոստիկանության բարձրաստիճան սպայական կազմի միջեւ, վերջինս՝ ոստիկանության պետի տեղակալ գեներալ Հովհաննես Վարյանի գլխավորությամբ:

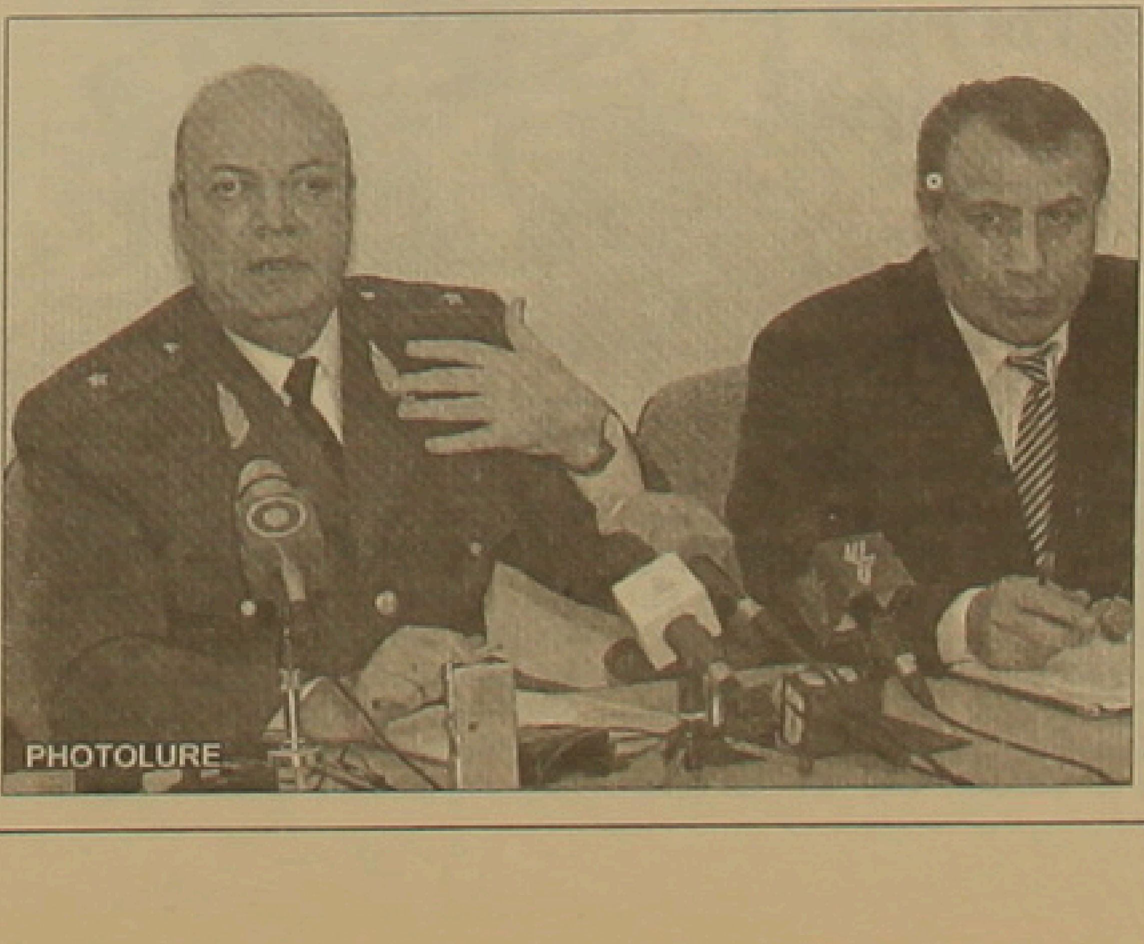

ԿԸՀ նախագահ Արտակ Սահրադյանը սկզբում կրկին անդրադարձավ Արտաշատում պատահած դեպքերին, ապա խոսեց հասարակական կյանքի եւ ներքին անդորրի պահպանման կարեւորության եւ այդ հարցում ոստիկանության դերի մասին: Արտակ Սահրադյանը նշեց, որ գնահատելի է ոստիկանության լարված աշխատանքն ընդհանրապես եւ ընտրական գործընթացի ժամանակ՝ մասնավորապես:

ԿԸՀ նախագահը այնուհետեւ ներկայացրեց հանդիպման ընթացքում քննարկման համար նախատեսված խնդիրները: Լրագրողներին, իհարկե, հնարավորություն չընձեռվեց ներկա գտնվելու խորհրդակցությանը: Այդ ընթացքում մասնակիցները պատրաստվում էին խոսել թեկնածուների նախընտրական հանդիպումների ժամանակ հասարակական կարգի, քվեարկության օրն ընտրատեղամասերում եւ շրջակայքում պատշաճ կարգուկանոնի, քվեարկությունից հետո ընտրական փաստաթղթերի տեղափոխման ապահովման հարցերի մասին:

Տես ♦ էջ 3

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆԻՍՏՈՒՄ

Ովքեր կօգտվեն անվճար բուժօգնությունից

Երեկ կառավարությունը հաստատեց այն սոցիալական խմբերի ցանկը, որոնք կարող են ստանալ անվճար բուժօգնություն: Դրանց թվում են 1-ին, 2-րդ, 3-րդ խմբերի հաշմանդամները, միակողմանի կամ երկկողմանի ծնողազուրկ երեխաները, զոհված ազատամարտիկների եւ զինծառայողների ընտանիքների անդամները եւ ուրիշներ: Այդ մասին հայտնելով, առողջապահության նախարար Արարատ Մկրտչյանը նշեց, որ լրացուցիչ ֆինանսավորում է կատարվել պետբյուջեից: Նախորդ տարվա համեմատ ավելի է տրվել 4,9 մլրդ դրամ գումար, իսկ առողջապահությանը տրված ընդհանուր գումարը կազմել է 21,1 մլրդ դրամ: Ավելացրած գումարն ուղղվելու է նշված խմբերին պատկանող հիվանդների 1 օրվա հիվանդանոցային ծախսի բարձրացմանը՝ 6 հազար դրամի փոխարեն կդառնա 7,3 հազար դրամ:

«Ի՞նչ խմբեր են ավելացվել անվճար բուժօգնություն ստացողների ցանկին», «Ազգի» հարցին առողջապահության նախարարը պատասխանեց, որ դրանք են 3-րդ խմբի հաշմանդամները, մինչեւ 7 տարեկան երեխաները: Բացի այդ, բոլոր երեխաների համար ամբուլատոր (պոլիկլինիկաներում) անվճար բուժման հնարավորություն է ստեղծել:

Արարատ Մկրտչյանն առանձնացրեց բյուջեից 500 մլն դրամի հատկացումը՝ մարզերում բժշկական սարքավորումների վերազինման նպատակով:

Պետական դիպլոմ ստանալու հնարավորություն

Ոչ պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների շրջանավարտները մինչեւ 2005/06 թթ. հնարավորություն կունենան քննություն հանձնելու եւ ստանալու պետական նմուշի դիպլոմ: Այդ մասին երեկ համապատասխան որոշում է ընդունել կառավարությունը: Ինչպես լրագրողներին տեղեկացրեց կրթության եւ գիտության փոխնախարար Արա Ավետիսյանը, շրջանավարտների ընդհանուր թիվը 15 հազար է, սակայն, ամենայն հավանականությամբ, ոչ բոլորը կօգտվեն նման հնարավորությունից:

Քննությունների կազմակերպման նպատակով կստեղծվեն միասնական մասնագիտական հանձնաժողովներ: Պետական նմուշի վկայական ստանալու ցանկություն ունեցողներն այն իրականացնելու 2 հնարավորություն կունենան: Բնական է, որեւէ մեկը չի կարող երաշխավորել, որ այս գործընթացը չի վերածվի դիպլոմների առուվաճառքի:

Ա. Մ.

Նոր վարկեր փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրությանը

Սեւծովյան առեւտրի եւ զարգացման բանկն ու «Իգմիրլյան» հիմնադրամը երեկ ստեղծեցին համատեղ ֆինանսավորմամբ ծառայություն: Այս կազմակերպությունները Հայաստանի փոքր եւ միջին ձեռնարկությունների (ՓՄՁ) ֆինանսավորման նպատակով կհատկացնեն 2-ական մլն դոլար: «Իգմիրլյան» հիմնադրամի գործունեության մասին մանրամասներ հաղորդեց հիմնադրամի փոխնախագահ Ժակ Սարգսյանը:

Հայաստանում հիմնադրամը սկսել է գործել 1994 թ.-ից: Սկզբնական շրջանում իրականացնում էր բարեգործական ծրագրեր: Դրանցից են ռազմական ակադեմիայի, դպրոցների շենքերի շինարարությունը, զոհված ազատամարտիկների երեխաներին ամենամյա գումարների հատկացումը եւ այլն: Սակայն կառավարության խնդրանքով «Իգմիրլյանը» սկսեց նաեւ տնտեսական ծրագրեր: Այս ուղղությամբ մինչ այժմ ներդրվել է նախատեսված 3 մլն դոլար ընդհանուր գումարից ավելի քան 1 մլն 700 հազարը: Միջոցների մեծ մասը՝ 66 տոկոսն, ուղղվել է արտադրության, 20 տոկոսը՝ սպասարկման, իսկ մնացածը՝ այլ ոլորտներ: Աշխարհագրականորեն ամենից շատ վարկեր ստացել է մայրաքաղաքը՝ ընդհանուրի մոտ 50 տոկոսը:

Նոր ծրագրով վարկերը կկազմեն 125-500 հազար դոլար՝ մինչեւ 5 տարի ժամկետով: Տարեկան տոկոսադրույքը բավականին ցածր է Հայաստանի համար՝ 10-12 տոկոս: Ընդ որում, Ժակ Սարգսյանը նշեց, որ այս տոկոսները կուղղվեն կամ բարեգործական ծրագրերին, կամ կվերաներդրվեն Հայաստանի տնտեսության մեջ:

Սեւծովյան առեւտրի եւ զարգացման բանկի մասին տեղեկություններ հաղորդեց բանկի գլխավոր քարտուղար Խառալամբոս Ցառուկասը: Բանկը ստեղծվել է 1998 թ., որպես տարածաշրջանային միջազգային ֆինանսական կազմակերպություն: Կենտրոնը Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում է: Բանկի բաժնետերերն են Ռուսաստանը, Հունաստանը, Թուրքիան՝ հիմնադիր կապիտալի 16,5-ական տոկոսով, Բուլղարիան, Ռումինիան, Ուկրաինան՝ 13,5-ական տոկոսով, Ալբանիան, Հայաստանը, Ադրբեջանը, Վրաստանը եւ Մոլդովան՝ 2-ական տոկոսով: Հիմնադիր կապիտալը 1,3 մլրդ դոլար է: 1999 թ.-ից ի վեր Սեւծովյան առեւտրի եւ զարգացման բանկն իրականացրել է 430 մլն դոլարից ավելի գործարքներ:

Այնուհետեւ պատասխանելով ներկաների՝ համատեղ ֆինանսավորման նոր ծրագրերի վերաբերյալ հարցերին, հիմնադրամի եւ բանկի պատասխանատուները նշեցին, որ ֆինանսավորում ստանալու համար կարող են դիմել այն ձեռնարկություններին, որոնք ունեն առնվազն 3 տարվա հաջողված գործունեություն: Նրանք պետք է ներկայացնեն տեղեկություններ իրենց կառավարման, բաժնետերերի, աշխատանքային, ֆինանսական գործունեության վերաբերյալ: Սկսնակ ձեռնարկությունների ֆինանսավորում ծրագիրը հանձն չի առնում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԵԱՀԿ դիտորդները հանդիպեցին ընդդիմության ներկայացուցիչների հետ

Երեկ ՀԺԿ գրասենյակում կայացավ հանդիպում ընդդիմության ներկայացուցիչների եւ ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ Հայաստանում ընտրությունների դիտորդական առաքելության գրասենյակի ներկայացուցիչների եւ երկարաժամկետ դիտորդ Վադիմ Թելինի միջեւ:

Վաղարշակ Հարությունյանը, Դուստրիկ Մարգարյանը, Ալեքսանդր Բուսեւը մանրամասն խոսեցին ընտրական տեղամասերի անհավասար բաշխման, եթերում թեկնածուներից ոմանց ոչ օբյեկտիվ ներկայացնելու, մեկ թեկնածուի օգտին միակողմանի դրսեւորում ցուցաբերելու, Արտաշատում տեղի ունեցած խայտառակ միջադեպի եւ բազմաթիվ այլ խախտումների մասին, որոնք ամփոփ ներկայացվեց դիտորդներին: Խախտումներ կան նաեւ ընտրացուցակներում, օրինակ, Շենգավիթի համայնքի 14 ընտրական տեղամասերից 539 անուն, որոնց թվում կան մահացածներ, զինծառայողներ, գրանցումից դուրս գրվածներ, դեռ ընդգրկված են ցուցակներում: Իսկ Կենտրոնի համայնքի թիվ 1 տեղամասում (գրողների տուն) 111 մահացածի անուն կա 2000 ընտրողներից: Խախտումներ են գրանցվել նաեւ Մալաթիա-Սեբաստիայի դպրոցի տնօրենի (Օֆելյա) կողմից, որն ուսուցիչներին հորդորել եւ համոզել է իրենց ձայնը տալ Ռ. Քոչարյանին: Իսկ Լոռու մարզի Քարաձոր գյուղից ստացված մի բուժքրոջ դիմումում ասվում է, որ նրան ազատել են աշխատանքից Ս. Դեմիրճյանի հետ հանդիպման գնալու համար: Բազմաթիվ խախտումներ նշելուց հետո նրանք հանգել են այն եզրակացության, որ այդ ամենի հետեւում կանգնած են իշխանությունները եւ նրանց հանձնարարականով էլ շարժվում են խախտումներ անողները:

Դիտորդներն ուշադիր լսեցին, գրի առան ու լուռ հեռացան:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեկ թեկնածու պակասեց

Երեկ Կոմկուսի կենտկոմի առաջին քարտուղար, նախագահի թեկնածու Վլադիմիր Դարբինյանը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որտեղ նշել է, թե իր թեկնածությունը հանում է հօգուտ «Ազգային միաբանություն» կուսակցության ղեկավար, նախագահի թեկնածու Արտաշես Գեղամյանի: Հիմնավորելով իր որոշումը, Դարբինյանը վկայակոչել է Գեղամյանի քաղաքական փորձառությունը եւ այլ հատկանիշներ: Քաղաքական մյուս ուժերին եւ մասնավորապես ընդդիմադիր հատվածին Դարբինյանը կոչ է անում ամեն ինչից բարձր գնահատել երկրի փրկությունը եւ միավորվել Արտաշես Գեղամյանի շուրջը:

Նախքան հայտարարության հրապարակումը Կոմկուսի կենտկոմի բյուրոն քննարկել է Դարբինյանի որոշումը: Ըստ բյուրոյի անդամ Գագիկ Թադեւոսյանի, եղել են տարբեր կարծիքներ Դարբինյանի՝ թեկնածությունը հանելու որոշման շուրջ: Սակայն, քանի կանոնադրական եւ իրավական որեւէ հիմք չկար, որոշումը չի քվեարկվել, այսինքն՝ Դարբինյանի որոշումն ի կատար է ածվել սեփական նախաձեռնությամբ:

Վլադիմիր Դարբինյանի որոշումն անակնկալ չէր: Դեռ շաբաթներ առաջ, ստեղծելով «Ժողովրդահայրենասիրական ուժերի դաշինքը», դրա կողմերից երկուսը՝ Կոմկուսը եւ «Սոց. Հայաստան» միությունը հայտարարեցին իրենց միասնական թեկնածուի՝ Արտաշես Գեղամյանի մասին: Ըստ Թադեւոսյանի, հնարավոր է, որ մոտ ժամանակներս իր թեկնածությունը հօգուտ Գեղամյանի հանի նաեւ «Սոց. Հայաստան» միության առաջադրած թեկնածու Գառնիկ Մարգարյանը:

Գ. Ա.

«Ընտրություններ-2003» կենտրոնի հյուրն էր նախագահի թեկնածու Արամ Հարությունյանը

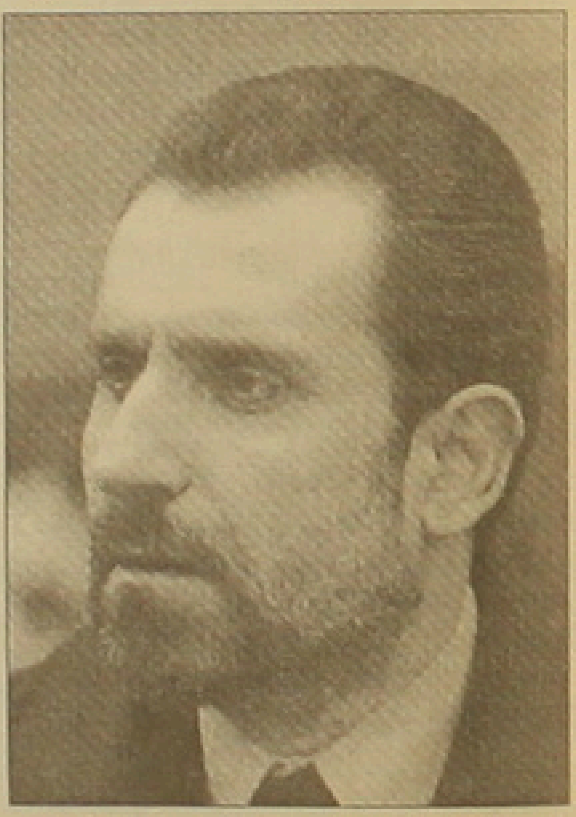

Ժուռնալիստների միությունում երեկ «Ընտրություններ-2003» ինֆորմացիոն միջազգային կենտրոնը կազմակերպել էր հերթական հանդիպումը նախագահի թեկնածուներից «Ազգային համաձայնություն» կուսակցության նախագահ Արամ Հարությունյանի հետ: Ներկաներին հետաքրքրում էր, թե թեկնածուն ինչ դիտարկումներ ունի քաղաքացիներից եւ լրատվամիջոցների լուսաբանումից:

Արամ Հարությունյանը նշեց. «Ես համոզված եմ, որ Հայաստանի բոլոր լրատվամիջոցների ներկայացուցիչները քաղաքականապես կողմնորոշված են, ուստի բնական է, որ ինչպես ցանկացած իշխանություն կարող է լինել լեգիտիմ եւ ոչ լեգիտիմ, այնպես էլ մամուլը որպես չորրորդ իշխանություն կարող է լինել լեգիտիմ եւ ոչ լեգիտիմ, կուզեի, որ մամուլը լիներ անկախ»:

Արամ Հարությունյանն Արտաշատի դեպքերը որակեց «արջի ծառայություն իշխանություններին» եւ նշեց, որ ժամ առաջ պետք է գտնել մեղավորներին ու պատժել: «Մեր ժողովուրդը ցուլ չէ, եւ մենք ցլամարտիկներ չենք, ամեն ինչ անցողիկ է, կարեւորն այն գիծն է, որին դուք ծառայում եք, երդում տվեք ձեր խղճին»:

Այն հարցին, թե արդյոք Ա. Հարությունյանը կհանի՞ իր թեկնածությունը հօգուտ Ռ. Քոչարյանի, պատասխանը եղավ՝ ոչ: Թեկնածուն պայքարելու է մինչեւ վերջ ու փետրվարի 18-ի իր ծննդյան օրը տոնելու է իր հաղթանակի հետ: Թեկնածուն նշեց նաեւ, որ 1987-ից քաղաքականության մեջ է եւ որեւէ մեկի օգտին չի հանի իր թեկնածությունը, որ միասնական թեկնածուին պետք է ընտրի ժողովուրդը փետրվարի 19-ին:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

1,6 մլն դրամ «Հոկտեմբերի 27»-ի դատավարության համար

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 1999թ. հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովում տեղի ունեցած ահաբեկչության գործով դատավարության անցկացման համար անհրաժեշտ պայմաններ ապահովելու նպատակով, ՀՀ կառավարությունը փետրվարի 6-ի նիստում որոշում է ընդունել Արդարադատության նախարարությանը հատկացնել 1,6 մլն դրամ (մոտ 2750 ԱՄՆ դոլար) կառավարության պահուստային ֆոնդից: Այս մասին հայտնեցին ՀՀ կառավարության Տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից:

Ովքե՞ր եւ ինչո՞ւ են պատռում գովազդային պաստառները

Հունվարի 21-ից մեկնարկած նախընտրական քարոզչության սկզբնական շրջանում թեկնածուներին այս կամ այն դիրքով պատկերող պաստառներ հատուկենտ էին պատահում: Վերջին օրերին մայրաքաղաքի տարբեր հատվածներում կարելի է տեսնել ոչ միայն Ռոբերտ Քոչարյանի, Ստեփան Դեմիրճյանի, Արամ Զ. Սարգսյանի, Արամ Կարապետյանի, Արտաշես Գեղամյանի կարգախոսներն ու նկարները հավերժացնող պլակատներ, այլեւ, ասենք, Ռուբեն Ավագյանինը, որի գովազդային պաստառները, սակայն, իրենց մասշտաբներով հակառակ բեւեռում են ի համեմատություն Գեղամյանի:

Ինչեւէ, խնդիրը բնավ էլ գովազդային պաստառների մասշտաբները չեն, այլ այդ պաստառների նկատմամբ ցուցաբերվող խուլիգանական մոտեցումները:

Անհայտ դիտավորությամբ անընդհատ պոկվում կամ պատռվում են տարբեր թեկնածուների նախընտրական քարոզչության մաս կազմող, տարբեր շինությունների պատերին փակցված պաստառները: Այս հանգամանքը բազմաթիվ շահարկումների առիթ է տալիս, եւ այդպիսիք չուշացան:

Եվ չնայած նման շահարկային բացատրություններին, ոչ մի դեպքում հիմնավորված չի կարելի համարել եւ ոչ մի վարկած, քանի դեռ պարզված չէ, թե ովքեր եւ ինչու են դա անում:

Պոկված կամ պատռված պաստառների պարագայում կա մի հետաքրքրական փաստ, որն էլ շահարկումների հիմքերից մեկն է դարձել: Մայրաքաղաքում եւ ոչ մի տեղ չի փաստվել, թե պատռվել են գործող նախագահի նախընտրական պաստառները: Բացատրությունը հստակ է. Ռոբերտ Քոչարյանի քարոզչապաստառները ոչ մի տեղ չեն փակցվել ուղղակի շինությունների պատերին: Գործող նախագահի պաստառները ապակու շերտով «պաշտպանված» են պաստառ պատռող-պոկողներից: Այլ կերպ ասած, Քոչարյանի պատկերով պլակատները փակցված են միայն տարատեսակ օբյեկտների ցուցափեղկերին՝ ներսի կողմից: Եվ հասկանալի է, որ դրանք գիշերվա ինչ-որ ժամի պոկելու համար պետք է առնվազն ներխուժել այդ շինություններ, որն անպայմանորեն քրեորեն հետապնդելի կդառնա:

Բայց եւ այնպես, միանգամայն դատապարտելի խուլիգանական նման արարքների նկատմամբ որեւէ վերաբերմունք չի ցուցաբերվում: Մինչդեռ նույն այդ պաստառների փակցման համար տեղ հատկացնող համայնքապետարանները չեն մտահոգվում համայնքներում տեղի ունեցող ոչ նորմալ, ուղղակի ցածրակարգ մտածողությամբ տարրերի արարքների կապակցությամբ:

Ա. Հ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Վերջին շաբաթվա իրադարձությունները եւս մեկ անգամ փաստում են, որ այս երկրում ոչինչ այնքան լավ չի ստացվում, որքան արջի ծառայություն մատուցելը: Այլ կերպ չի կարելի բացատրել, ասենք, խորհրդարանում ստեղծված իրավիճակը, երբ ԱԺ պատգամավորներն ուղղակի հրաժարվում են ներկայանալ աշխատանքի: Ուստի պատահական չէ ընդդիմության այն պնդումը, թե ստեղծվածի ողջ պատասխանատուն ԱԺ քաղաքական մեծամասնությունն է, որն այս կերպ փորձում է մինչեւ փետրվարի 19-ն ընդդիմությանը զրկել խորհրդարանական ամբիոնից: Գոնե յուրայիններից խորհրդարան ներկայանալու պահանջներով ընդդիմությանը հակադարձելու փոխարեն խորհրդարանական մեծամասնությունը, ինչպես նաեւ ԱԺ ղեկավարությունը՝ ի դեմս ԱԺ նախագահ Արմեն Խաչատրյանի, սահմանադրական պարտականությունները չկատարելու խորհրդարանի կեցվածքը շատ բնական է համարում: Ավելին՝ «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Գալուստ Սահակյանը երեկ խորհրդարանական բրիֆինգների ժամանակ ուղղակի հայտարարեց, թե պատգամավորի խնդիրն է՝ կմասնակցի քաղաքակա՞ն գործընթացներին, թե՞ օրինաստեղծ աշխատանքներին:

Մրցավազք... արջի ծառայություններով

Երբ ցուցադրելու մոլուցքը խեղդում է պատասխանատվությունը

Եվ չնայած այսօրինակ հայտարարություններին, այս ուժերը զարմանում են, թե ինչու են իրենց մեղադրում անպատասխանատվության համար: Բանն այն է, որ ներկայիս խորհրդարանական մեծամասնությունը Հանրապետական կուսակցության գլխավորությամբ հանդիսանում է նախագահի թեկնածու Ռ. Քոչարյանի քաղաքական հենարանը: Իսկ վերջինս նաեւ գործող նախագահն է, որի վրա է սահմանադրությամբ դրված գործադիր, դատական եւ օրենսդիր մարմինների բնականոն գործունեության երաշխավորը հանդիսանալու պարտականությունը: Փաստորեն, լինելով գործող նախագահի թիմում, ԱԺ քաղաքական մեծամասնությունն անուղղակիորեն նպաստում է նույն օրենսդիր մարմնի՝ նախագահի երաշխավորած բնականոն գործունեությանը: Պատահական չէ, որ Կոմկուսի կենտկոմի բյուրոյի անդամ Գագիկ Թադեւոսյանը հենց այս հանգամանքին ուշադրություն դարձրեց՝ անընդունելի համարելով խորհրդարանի անգործությունը:

Սակայն որքան էլ աբսուրդային թվա խորհրդարանում ստեղծված իրավիճակը, այն դեռ կարելի է մարսել՝ հաշվի առնելով երկու-երեք ամսից կայանալիք ԱԺ ընտրությունների նախապատրաստական աշխատանքները: Մինչդեռ որեւէ տրամաբանության չեն ենթարկվում Արտաշատում կատարված վերջին խայտառակ իրադարձությունը եւ տեղական իշխանությունների ու իրավապահ մարմինների կեցվածքը: Վերջիններս ոչ միայն չէին ապահովել նախագահի երկու թեկնածուների նախընտրական քարոզարշավն այդ քաղաքում, այլեւ կատարվածից հետո դեռ հարկ համարեցին մեկնաբանություններ ու որակումներ տալ, չնայած դեպքի կապակցությամբ հետաքննությունը դեռ չէր սկսվել: Դեռ քաղաքական ուժերի հնչեցրած դատապարտող հայտարարություններից առաջ Արարատի մարզպետի արտահայտությունը, թե չէին կարող վերահսկել Արտաշատում բորբոքվող կրքերը, առնվազն ոչ այլ ինչ է, քան իրենց պաշտպանած թեկնածուի հակառակորդների բերաններում շահարկման նյութ դնել, քանի որ իրենք ներկայացնում են պետությունը, որն, ի դեպ, պատասխանատվություն է կրում նախընտրական գործընթացների անվտանգության համար:

Եվ արձագանքը չուշացավ: Մասնավորապես նախագահի թեկնածու Արտաշես Գեղամյանի նախընտրական շտաբի ներկայացուցիչ Աղասի Արշակյանն ԱԺ ճեպազրույցում հայտարարեց, թե իրենք համոզված են, որ Արտաշատի անկարգությունները կազմակերպել, նույնիսկ հրահրել են «տեղական քյոխվաները»: Ճիշտ է, ըստ Արշակյանի, կոնկրետ նախագահին «ձեռ չէր կարող տալ» նման միջադեպ ստեղծելը, բայց հանրապետությունում առկա մթնոլորտը դրա համար լավ նախադրյալ է ստեղծել: Կոմկուսի խմբակցության բանախոս Գագիկ Թադեւոսյանն էլ հայտարարեց, որ նման միջադեպը չէր կարող օգտակար լինել ոչ ընդդիմությանը, ոչ էլ իշխանություններին: Բայց նա ուշադրություն հրավիրեց այն հանգամանքին, որ անկարգությունները կատարվել էին ոչ թե իշխանության, այլ ընդդիմության թեկնածուի նախընտրական քարոզարշավի շրջանակներում: Իսկ մի քանի վայ-գործիչներ, ըստ Թադեւոսյանի, փորձելով նախագահին ցույց տալ իրենց անսահման նվիրվածությունը, կարող էին դիմել նման միջոցների: Բոլոր դեպքերում քաղաքական բոլոր ուժերն էլ համոզված են, որ իրավապահները պետք է անեն ամեն ինչ՝ բացահայտելու հանցագործներին:

Թե ով է մեղավոր, իհարկե, նախաքննության գործն է, եւ այս թեմայով ցանկացած ծայրահեղ հայտարարություն միանշանակ շահարկումների հարթությունից է: Սակայն չպետք է մոռանալ, որ անգամ այդ ակնհայտ շահարկումների համար ինչ-ինչ նպաստավոր նախադրյալներ լինում են...

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Խորհրդակցություն ոստիկանության հետ...

Սկիզբը՝ էջ 1

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը հանրապետության ոստիկանության բարձրաստիճան սպայական կազմի հետ պիտի քննարկեր նաեւ մինչեւ քվեարկությունը ընտրացուցակների ստուգման գործընթացի վերահսկողության եւ ճանապարհային անցանելիության հարցերը:

Մինչ կսկսվեր բուն խորհրդակցությունը, ԿԸՀ նախագահն ու ոստիկանության պետի տեղակալ Հովհաննես Վարյանը պատասխանեցին լրագրողների հարցերին:

ԿԸՀ նախագահը նշեց, որ Արտաշատում տեղի ունեցած դեպքերը սադրանք էին պետության նկատմամբ, իսկ կատարողները պետք է պատժվեն: Ըստ Արտակ Սահրադյանի, հակաքարոզչությունը թույլատրվում է օրենքով՝ միայն քաղաքակիրթ անհամաձայնության ձեւով: Բայց քրեական մոտեցումները պետք է համապատասխան գնահատական ստանան:

Ինչ վերաբերում է փետրվարի 5-ին ԿԸՀ նիստի ժամանակ Արամ Զ. Սարգսյանի ներկայացուցիչ Արտակ Զեյնալյանի ասածներին, թե Արտաշատ գնալու դեպքում Ա. Սարգսյանին վտանգ է սպառնում, Արտակ Սահրադյանն ասաց, որ չի ցանկանում հավատալ որեւէ թեկնածուի կյանքին վտանգ սպառնալու հնարավորությանը:

Հովհաննես Վարյանը հայտնեց, որ դեպքի օրը ժ. 17-ին իրենք մեկնել են Արտաշատ՝ ոստիկանության պետի կարգադրությամբ: Աշխատել են մինչեւ հաջորդ առավոտյան 5:30-ը: Բերման է ենթարկվել մոտ 56 մարդ: Դեպքի քննությունը դատախազության վարույթում է՝ ՀՀ քր. օր.-ի հ. 133-ով (ընտրությունների նորմալ ընթացքի դեմ ուղղված հանցագործություն) եւ հ. 202-ով (խուլիգանություն):

Ինչ վերաբերում է դեպքի օրը Արտաշատում ոստիկանների անգործության պատժմանը, ապա այդ կապակցությամբ գեներալ Վարյանն ասաց, որ ոստիկանության պետ Հայկ Հարությունյանի կողմից նշանակված է ծառայողական քննություն:

ԿԸՀ անդամ, ԱԺՄ ներկայացուցիչ Պավել Եղիազարյանը, որպես Արտաշատում Վազգեն Մանուկյանի հետ հանդիպման ականատես, ասաց, որ ինքը պաշտոնապես դիմել է ներկա ոստիկաններին, ցույց տվել մարդկանց, ովքեր խանգարել են՝ անգամ փորձելով թեկնածուի ձեռքից վերցնել խոսափողը:

Հովհաննես Վարյանը նախ ի պատասխան ասաց, որ Վազգեն Մանուկյանը ճիշտ որոշում է ընդունել՝ դադարեցնելով իր ելույթը: Ապա գեներալ Վարյանը հայտնեց, որ այդ օրը միտինգի ընթացքին հետեւել են Արտաշատի՝ ոստիկանական ծառայության գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Մարտին Ղազարյանը՝ 15 ոստիկանների հետ: Գեներալը նշեց նաեւ, որ մեկ օրվա ընթացքում մի քանի թեկնածուի հետ հանդիպումների ժամանակ լարվածության առաջացումը նորմալ է, իսկ ոստիկանների համար կարգուկանոնի ապահովումը՝ դժվար, քանի որ մեծ բազմության միջից ինչ-որ մարդկանց բռնել եւ դուրս հանելը զգալի դժվար է:

Այսօր Արամ Զ. Սարգսյանը կլինի Արտաշատում, եւ այս կապակցությամբ պրն Վարյանը հայտնեց, որ այնտեղ կլինի 150 ոստիկան:

Ի պատասխան լրագրողների մյուս հարցերին՝ ոստիկանական ծառայության պետի տեղակալը խոսեց նաեւ ոստիկանության հետագա գործողությունների մասին: Ըստ այդմ, կնիքների փաթեթները տանելու գիշերը հանրապետության 1865 տեղամասերում ծառայություն կիրականացնեն 2-ական զինված ոստիկաններ, իսկ հաջորդ՝ քվեարկության օրը տեղամասեր կուղարկվեն 3-5-ական ոստիկան:

Քվեարկության օրը ոստիկանները կհետեւեն, որպեսզի ոչ մի տեղ չշարունակվի քարոզչությունը: Կլինեն նաեւ արտակարգ իրավիճակներին արձագանքելու պատրաստ պահեստային ուժեր: Ընդհանուր թվով՝ մոտ 10 հազար ոստիկան կիրականացնի ծառայությունն ընտրությունների ժամանակ:

Ոստիկանապետի տեղակալն իր հերթին հարցրեց ԿԸՀ նախագահին, թե ինչպես են կարողանալու քվեարկել ոստիկանները, ըստ իրենց փորձի, քվեարկության օրն իրենց տեղամաս գնալու հնարավորություն չունեցող մոտ 30-40 տոկոսը:

ԿԸՀ նախագահը պատասխանեց, որ այդ հարցը դեռ չի լուծվել: ԿԸՀ անդամ Զավեն Պլուզյանն էլ ավելացրեց, որ եւս մոտ 50 հազար ընտրող (ընտրական հանձնաժողովների անդամներ, թեկնածուների վստահված անձինք, լրագրողներ, տեղական դիտորդներ) նույնպես չի մասնակցի քվեարկությանը՝ աշխատանքի բերումով:

Վերադառնալով Արտաշատի դեպքերի հետ կապված հարցերին՝ Հովհաննես Վարյանը պատասխանեց, որ հնարավոր է քրեական գործ հարուցվի նաեւ Հայկ Բաբուխանյանի դեմ՝ որպես առաջինը կրակողի:

Հայաստանը պիտի դառնա տարածաշրջանի ամենակազմակերպված երկիրը

Սկիզբը՝ էջ 1

Անցած մի քանի տարվա ընթացքում, սակայն, իշխանությունը որոշակիորեն փոխեց վերաբերմունքը հանրակրթության հանդեպ: 2002 թ. այս համակարգին հատկացվել է 29,5 մլն դրամ, 2003 թ. արդեն՝ 34,9 մլն, փոքր, բայց կայուն չափաբաժիններով ավելացվում են ուսուցիչների աշխատավարձերը: Ըստ Նախագահի, տարեկան 12 տոկոս տնտեսական աճ ապահովելու դեպքում այդ գործընթացը շարունակական է լինելու: 2 տարվա ընթացքում նախատեսվում է ավարտել նաեւ մայրաքաղաքի բոլոր դպրոցների վերանորոգումները: Ըստ Նախագահի, դպրոցական բարեփոխումների էությունը լինելու է ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների ներդրումը, երիտասարդ մասնագետների ուղղորդումը դպրոց, պարտադիր գործուղումները հեռավոր շրջաններ: Խորհրդային դպրոցի լավագույն ավանդները պիտի վերականգնվեն այնպես, որ դիմորդներն էլ կարիք չունենան ուսանել կրկնուսույցների մոտ:

Չնայած ՀՀ նախագահն անդրադարձավ դպրոցական կյանքի բազմազան հիմնախնդիրներին, նրան ուղղված հարցերն ու դիմումներն էլի շատ էին՝ անապահով ընտանիքների երեխաներ, ուսուցիչների սոցիալական վիճակ, բուհական վճարովի համակարգի անմատչելիություն, դպրոցի թույլ տեխնիկական բազա, մասնավոր բուհեր եւ այլն:

Հանդիպումը թիվ 22 դպրոցի ինֆորմատիկայի ուսուցչի համար գործնական, շահավետ ելք ունեցավ. նրա խնդրանքով ՀՀ նախագահը դպրոցին նվիրեց առաջին համակարգիչը:

Ջուր, գազ, ջեռուցում. այս խնդիրներն են լինելու ուշադրության կենտրոնում

Քարոզարշավները «ներծծվել» են մեր օրվա, կենցաղի, տրամադրության մեջ: Մարդկանց աչքերում հույս ու սպասում կա՝ անկախ նրանից, թե որ թեկնածուի քարոզարշավի ունկնդիր են: Ավանի համայնքի փոքրիկ հրապարակում օրվա երկրորդ կեսին Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպեց թաղամասի բնակչությանը: Նրան ուղեկցող քաղաքական թիմի՝ տարբեր կուսակցությունների ներկայացուցիչները թեկնածուին ընտրողներին ներկայացնելու խնդիրը կրկին վերցրին իրենց վրա: Նրանց մեծ մասն անդրադարձավ նույն իրողությանը՝ դրսի աշխարհում Հայաստանի վարկի բարձրացմանը: Մենք ունենք ներկայանալի նախագահ, որը Հայաստանը ներկայացնում է միջազգային ասպարեզում եւ որին հավատում ու հետը հաշվի են նստում:

Որ Հայաստան ներդրումների հոսքը մեծացել է, դրանում եւս նախագահի լուման մեծ է: Գործող նախագահը, այսօր արդեն նախագահի թեկնածուն կենսագրությամբ է ապացուցել, որ արժանի է իր դիրքին: Պատմաբան, պրոֆ. Բաբկեն Հարությունյանը շեշտեց, որ մեր պետության համար այս ընտրությունները ճակատագրական նշանակություն ունեն, եւ ձայն տալով գործող նախագահին, ձայն ենք տալու տարածաշրջանային անվտանգությանը: Ռ. Քոչարյանն արդեն կայացել է իբրեւ պետական-քաղաքական գործիչ, որն ամենաբարդ պահերին չի կորցրել մտքի սթափությունը:

«Հայաստանում չի լինելու օր, որ ծառատունկ չլինի, չի լինելու օր, որ շինարարություն չընթանա, մեծ գործ անելու ենք փոքր գործերից սկսելով, որոնց արդյունքը տեսանելի պիտի լինի յուրաքանչյուր քաղաքացուն», համայնքի բնակչությանը դիմեց ՀՀ նախագահը: Նա հայտարարեց, որ համայնքային կյանքի 3 մշտական խնդիրներն առաջիկա տարիներին գերակայություններ են հայտարարվելու՝ շուրջօրյա ջրամատակարարում, գազիֆիկացում, ջեռուցում: Մինչեւ 2004 թ. ողջ Ավանը կանցնի շուրջօրյա ջրամատակարարման, գազից օգտվող բաժանորդների թիվն ամեն տարի կավելանա 100 հազարով, տեղային ջեռուցման համակարգ կստեղծվի դպրոցներում եւ բնակելիներում:

Փետրվարի 6-ի քարոզարշավի լիրիկական նրբագիծը 23-ամյա մի ուսանողուհու խնդրանքն էր նախագահի թեկնածուին՝ իրեն նվիրել այդ օրը կրած փողկապը, որը եւ զվարթացած նախագահը խոստացավ անպայման կատարել:

Ուզո՞ւմ է նախագահը, որ ընդդիմությունը միասնական թեկնածու ունենա

Թե՛ ուսուցիչներին, թե՛ Ավանի բնակչությանը հետաքրքրում էր այս հարցը: Ռոբերտ Քոչարյանը դեմ չէ ընդդիմադիր միասնական թեկնածուի հնարավորությանը, թեեւ վերջինս ծանրակշիռ ձայներ ստանալու հնարավորություն է ստանալու: «Բայց երբ 7-8 հոգի հակաքարոզչությամբ են զբաղվում, չգիտեմ, թե ում հետ բանավիճեմ, այս դեպքում ավելի հեշտ ու հետաքրքիր կլինի», ասաց ՀՀ նախագահը: Նրա մտահոգությունն այլ է: ՀՀ նախագահի թեկնածուի կարգավիճակը ենթադրում է որոշակի դիրք, անցած ճանապարհ, եւ ոչ թե ամեն մեկը 5 մլն դրամով այդ կարգավիճակը գնելու հնարավորություն պիտի ունենա: Մենք այս առթիվ քաղաքական կուլտուրա չունենք, այս իրողությունը վարկաբեկում է նախագահական ինստիտուտ հասկացությունը:

Եվ դժվար է լինելու կառավարել մի պետություն, որի 3 մլն բնակիչներից յուրաքանչյուրը կարող է հավակնել նախագահի թեկնածության:

Կ. Գ.

Իրավիճակ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Սառնամանիքները ցրտահարեցին խաղողի այգիների 70 տոկոսը

Մեծապես տուժեցին նաեւ կորիզավոր պտղատեսակները՝ ծիրանենին, դեղձենին, կեռասենին

Այս տարի շուկայում դրանք ոչ միայն քիչ, այլեւ թանկ կլինեն: Այս տարի հումքի հայթայթման լուրջ խնդիրներ կունենան վերամշակող ձեռնարկությունները, իսկ գյուղացին լրջորեն ծանրութեթեւ կանի՝ ո՞ւր է ավելի ձեռնտու վաճառել բերքը՝ շուկայո՞ւմ, թե՞ մթերողներին: Իհարկե, ոչ բոլորը, սակայն գինեգործների մի մասը եւ կոնյակագործները սպիրտի պաշարներ ունեն, սակայն այս տարվա հումքը նրանք կորցրեցին: Հատսատապես ծախողում կրեցին նաեւ այն գործարանները, որոնք հաջողությամբ արտահանում էին ծիրանը՝ կիսաֆաբրիկատ, չորացրած կամ մուրաբայի ու ջեմի տեսքով:

Բնությանը վստահել չի լինի: Վերջին 3 տարիների անոմալիաները հայ գյուղացուն ու գյուղատնտեսին հարկադրում են պլաններ կազմելիս առաջինը հաշվարկել անակնկալների հավանականությունը: Հիշեք՝ 2000-2001 թթ. երաշտը՝ մինչեւ 40 աստիճան ջերմաստիճանի բարձրացում, 2002 թ. գերխոնավ եղանակ, եւ վերջապես այս դեկտեմբերին՝ սառնամանիք: ՀՀ գյուղնախարարության գյուղատնտեսության ճյուղերի զարգացման վարչության պետ Ալֆրեդ Խաչատրյանի համոզմամբ, նույնիսկ վերջին 100 տարվա ընթացքում դեկտեմբեր ամսին հայ գյուղն ու գյուղացին այդպիսի ցրտեր չէին տեսել: Խաղողի եւ պտղատեսակների, հատկապես խաղողի համար 18 աստիճանից ցածրն արդեն կրիտիկական սահմանագիծ է, իսկ Արարատի մարզում ջերմաստիճանն իջավ մինչեւ -32 աստիճան, Եղեգնաձորում՝ -30, Արարատյան հարթավայրի մյուս հատվածներում՝ -22, -25, -28: Վնասվեցին նույնիսկ խաղողի ցրտադիմացկուն տեսակները, որոնք դիմանում են -26, -28 աստիճան ցրտերի: Սեղանի տանձյակ սորտեր, որոնք պահպանվում են կլոր տարին, առանց բացառության բոլորը ցրտահարվեցին:

Ձմեռային աղետի վնասները հաշվարկելու, ավերածությունների պատկերը կազմելու համար նախարարությունում հանձնաժողով է ստեղծվել: Նախնական հետազոտությունների արդյունքներով պարզվեց, որ ամենից շատ տուժել են խաղողը եւ դեղձենին: Գյուղակադեմիայի գիտափորձնական լաբորատորիա խաղողի վազի մասներ եւ պտղատու ծառերի ճյուղեր բերվեցին, իհարկե, ընտրանքային սկզբունքով: Մարտին կրկնական հետազոտություններ կիրականացվեն՝ հնարավորինս ճշտելու ու հստակեցնելու աղետի հետեւանքները, ընդլայնելու ուսումնասիրվող հատվածների ծավալը: Ցրտերը վրա տալու պահին խաղողի այգիներում պատկերը խիստ խայտաբղետ է եղել՝ մի տեղ ձյան ծածկույթը ցածր, մի տեղ բարձր, մի տեղ խաղողը լիովին թաղված, այլ տեղերում՝ կիսաթաղված կամ գետնի մակերեսին է եղել: Իհարկե, գոգավորություններում աճող խաղողի ցրտահարվածության աստիճանը լինելու է տարբեր է թեքությունների վրա աճած խաղողին հասած վնասից, ինչպես բաց դաշտի տնկարկներինը՝ տնամերձերի արանքներում բերք սպողներից: Ընդհանուր առմամբ, խաղողի վազերի ընդամենը 25-30 տոկոսն է թաղված եղել: Ասել է թե ամենամյա 100 հազար տ միջին բերքի ընդամենը 30 տոկոսի ակնկալիքն ենք ունենալու այս տարի:

Վերջին 8-10 տարվա ընթացքում կլիմայի համամոլորակային տաքացումն ակնհայտորեն անդրադառնում է նաեւ Հայաստանի վրա: Բնության խաղերից խաբվելով՝ մեր խաղողագործների մեծ մասն այդ ժամանակահատվածում դադարել էր այգեթաղ իրականացնել: Վերջին 5 տասնամյակում Վայոց ձորում եւ հյուսիսարեւելյան շրջաններում խաղողի վազերն ընդհանրապես չեն թաղվել: Եվ թյուր վստահությունը մեծ կորստով հատուցվեց: Քիչ դեր չխաղաց նաեւ այն հանգամանքը, որ վերջին տարիներին գյուղացին արտադրած հումքը չէր կարողանում շահավետ գնով իրացնել եւ որոշակիորեն անտարբեր է դարձել, թեեւ անցած տարին այդ առումով բացառություն եղավ: Փրկվեցին միայն այն հատուկենտ տնտեսությունները, որոնցում պարտաճանաչ այգեգործն, այնուամենայնիվ, հետեւել էր ինքնապահովության սկզբունքին: Ալֆրեդ Խաչատրյանի համոզմամբ, սակայն, դեռ ամեն ինչ կորած չէ եւ պետք չէ հապշտապ հողին հավասարեցնել ցրտահարված տնկարկները: Ճիշտ տեխնոլոգիայով, գիտականորեն հիմնավորված կանոններով էտի կազմակերպման դեպքում դեռ շատ բան կարելի է փրկել: Եվ հնարավոր է 2 տարվա ընթացքում վերականգնել ցրտահարված տնկարկների ողջ ծավալը: Առանց հապաղելու խնդրի իրականացմանը պիտի լծվեն գիտնական գյուղատնտեսների խմբերն ու գիտահետազոտական ողջ գինանոցը: Վնասված վազերի հետ ճիշտ «աշխատելու» մեթոդաբանությունն արագ պիտի ուսուցանվի մարզային այգեգործներին: Այս առթիվ սեմինարների կազմակերպումն արդեն խիստ արդարացված կլինի:

Պտղատու ծառատեսակներից ամենից շատ՝ շուրջ 70 տոկոսով տուժել է դեղձենին, ավելի շատ՝ Արարատի, մի քիչ պակաս՝ Արմավիրի մարզում: Այս տարի շուկայում անմատչելի կլինի առանց այդ էլ թանկ պտղատեսակը՝ կեռասը: Անցած տարի քիչ էր նաեւ ծիրանի բերքը, որը վնասվեց գարնանային հանկարծահաս ցրտերից: Պակասը լրացրին դեկտեմբերի ցրտերը:

Դառը փորձն ասում է, որ չպետք է դյուրահավատորեն վերաբերվել նաեւ գալիք գարնանը: Հայ գյուղացու համար ավելի շուտ կանխատեսելի է դարձել չնախատեսված իրավիճակներում հայտնվելու հավանականությունը:

Ինչպես 2000-2001 թթ. երաշտի ժամանակ, այժմ էլ արտակարգ իրավիճակում հայտված գյուղատնտեսները մտադիր են դիմել միջազգային դոնոր կազմակերպություններին: Այն ժամանակ ՄԱԿ-ի փորձագետներն անհապաղ թռան Հայաստան, տուգեցին SOS-ի հավաստիությունը եւ բավական մեծ օգնություն ցույց տվեցին: Այժմ էլ հույսը գլխավորապես նրանց վրա է: Իհարկե, հընթացս ակնկալվում է նաեւ հայրենի կառավարության աջակցությունը՝ ինչքան ի վիճակի է:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Խարջի խաղողը կորստյան սպառնալիքի առաջ

80-ական թթ. խաղողի տնկարկները հանրապետությունում կազմում էին շուրջ 34 հազար հա: Այդ ցուցանիշն այսօր աղետալիորեն կրճատվել է՝ հասնելով 12,5 հազար հեկտարի:

Այսօր խաղող մշակվում է միայն Արմավիրի, Արարատի, Արագածոտնի (Աշտարակի տարածաշրջան), Կոտայքի, Վայոց ձորի մարզերում: Խաղողի այգիների կրճատման տխուր պատմությունը սկսվեց 80-ական թթ. սկզբներից՝ գորբաչովյան հակաալկոհոլային արշավով, շարունակվեց ցուրտ ու մութ տարիներով, էներգիայի ընդհատումներով ու ոռոգման ջրի պակասով: Այդ ամենի զոհ դարձան ոչ միայն այգիները, այլեւ Խարջի հրաշալի տեսակը, որից արեւահամ կոնյակ ու հրաշալի գինի՝ «Ոսկեվազ» էր ստացվում: Շատ քիչ քանակով տնկարկներ այսօր պահպանվել են միայն Արմավիրի, Արարատի մարզերում: Խարջի տեսակի մշակումը մեծ խնամք էր պահանջում եւ սակավ բերք խոստանում: Այն հասունանում էր թմբային այգիներում, որոնք հետո զանգվածաբար փոխարինվեցին լարային տնկարկներով: Կոնյակագործներն ու գինեգործները փորձեցին Խարջու բացակայությունը լրացնել այլ տեսակներով, սակայն, հմուտ դեգուստատորների կարծիքով, էլ չհաջողվեց Խարջիից ստացվող խաղողի ու գինու համն ու բույրը ստանալ: Վերջին 2 տարվա ընթացքում վերամշակող ձեռնարկությունների աշխուժացման հետ կապված, իհարկե, խաղողի տնկարկների ավելանալու հավանականությունը մեծացել է: Եվ նկատի առնելով, որ քիչ քանակով, բայց, այնուամենայնիվ, դեռ կա Խարջին, կարելի է հիմնել նոր տնկարկներ՝ վերակենդանացնելով նաեւ դրանից ստացված գինու ու կոնյակի անկրկնելի համն ու բույրը:

Կ. Դ.

Երբ շրջանցվում են երեխայի իրավունքները

Մարդու իրավունքներին, խղճի ազատությանն առնչվող հարցերին եւ մեր հանրապետությունում գործող կրոնական կազմակերպություններին «Ազգը» բազմիցս է անդրադարձել: Վերջին հրապարակումներից մեկում այս թեմաների արծարծումով ուշադրության էինք արժանացրել մասնավոր մի դեպք, երբ ծնողն իր իրավունքները չափազանցելով՝ զրկում է իր անչափահաս երեխային դասարանական ամանորյա տոնական հավաքին մասնակցելուց: Երեխայի մոր հետ ունեցած իմ զրույցից այն տպավորությունը ստացա, որ նա ընդհանրապես չի պատկերացնում, որ երեխան նույնպես ունի որոշակի իրավունքներ եւ որ մոր «դավանափոխության» հետեւանքով երեխան զրկանքի մեխանիզմի է վերածված:

«Ազգի» հիշյալ հրապարակումը («Աղանդավորական թնջուկներ») ունեցավ արձագանք ՀՀ Նախագահին առընթեր մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովի կողմից՝ կից փաստաթղթերով՝ խղճի եւ կրոնական ազատությունների, մասնավորապես երեխայի իրավունքներին վերաբերող: Ցավոք, խմբագրությունը որեւէ արձագանք չստացավ ո՛չ ծնողներից, ո՛չ ուսուցիչներից, եւ, որ զարմանալի է, անտարբեր մնաց նաեւ Հայ առաքելական եկեղեցին: Պատրոններ ներքափանցող աղանդավորական խմբերից մեր երեխաներին պաշտպանելու հարցը բնավ երկրորդական խնդիրների շարքում չպիտի դիտել: Որովհետեւ վաղ հասակից հոգեբանական խեղաթյուրումները եւ որոշակի բնույթի մտասեւեռումները հասնում հանգեցնելու են բացասական հետեւանքների: Անշուշտ, խղճի, դավանանքի հարցերը յուրաքանչյուրի համար շատ նուրբ եւ խորհրդապահական են, պահանջում են խիստ զգուշավորություն ու նաեւ պատասխանատվություն:

Օգտագործելով հանձնաժողովի՝ մեզ ուղարկած գրությունները, որոշ հարցերի վրա կուզենայինք հրավիրել մեր ընթերցողների ուշադրությունը, եւ հատկապես այն ծնողների, որոնք իրենց լիազորությունների մեջ թվում են անսահմանափակ: ՀՀ Նախագահին առընթեր մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովի մտահոգություններն առնչվում են Հայաստանում որոշ աղանդների գործունեության հետեւանքով տեղի ունեցող, հատկապես երեխաների իրավունքների բազմաթիվ խախտումների (մասնավորապես անդրադարձ է կատարված Մեծամորի «Եհովայի վկաներ» կազմակերպության կազմում անչափահասների հավաքագրմանը եւ քարոզչական գործունեությանը, նշելով, որ այս պարագայում խախտվել են երեխայի իրավունքների կոնվենցիան, մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը, քաղաքացիական եւ քաղաքական իրավունքների միջազգային դաշնագիրը, մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների եվրոպական կոնվենցիան:

Եվրոպայի անվտանգության եւ համագործակցության կազմակերպության Երեւանի գրասենյակի ղեկավար, դեսպան Ռոյ Ռիվին՝ հանձնաժողովի ուղղած գրության մեջ արտահայտված շատ մտահոգություններ համահունչ են մեր դիտարկումներին: Հայաստանում գործող կրոնական խմբավորումները, օգտվելով մարդկանց սոցիալ-տնտեսական կացությունից, քարոզչական զանազան միջոցներով, հոգեբանական ճնշումներ գործադրելով, նաեւ նյութական, ֆինանսական լծակներ օգտագործելով (երբեմն էլ պտտվում են աշխատանքով՝ շրջիկ մոմավաճառություն, օծանելիքի առեւտուր) հավաքագրում են հազարավոր մարդկանց: Նրանցից շատերը «հոգեւոր աճ ապրելով», անցնում են բարձրագույն դասընթացներ, դառնում քարոզիչներ եւ սկսում են իրենց միսիան իրականացնել հանրապետության շրջաններում, գյուղերում (որտեղ վակուումն ավելի մեծ է): Նրանց ընդունում են տեղի կազմակերպության անդամները՝ իրենց «քույրերն» ու «եղբայրները», հոգում կեցությունը: Նորահայտ այս քարոզիչներից շատերը հեռավոր նպատակներ ունեն՝ իրենց միսիան շարունակելու արտերկրում, ոչ քրիստոնյա ժողովուրդների մեջ:

Կուզենայինք նշել այս խմբերի որդեգրած ճանապարհներից մեկի վտանգավորությունը. ընտրված է ճարպիկ մեխանիզմ: Ծնողների հավաքագրում, ապա՝ քարոզչության հետեւանքով երեխաների հավաքագրում:

Ըստ մեր ձեռքի տակ եղած փաստաթղթերի, երեխայի իրավունքների կոնվենցիայի 14-րդ հոդվածը մասնանշում է կրոնի ազատությունից օգտվելու երեխայի իրավունքը: Հոդվածի 2-րդ մասը հղում է կատարում ծնողների «իրավունքներն ու պարտավորությունները» հասկացությանը: 14-րդ հոդվածը պետությունից պահանջում է հարգել ծնողների, օրինական խնամակալների իրավունքն ու պարտականությունները՝ երեխայի զարգացող ընդունակություններին համապատասխան ուղղություն տալու իրավունքներն իրականացնելիս: Բայց իրավունքներն իրականացնող սուբյեկտը՝ երեխան, չպետք է անտեսված լինի: Կոնվենցիայի 12-րդ հոդվածի համաձայն, իրենց հայացքները ձեւակերպելու ընդունակ բոլոր երեխաներն իրավունք ունեն ազատորեն արտահայտելու իրենց տեսակետները:

Այնպես որ մեր նախորդ հրապարակման մեջ հիշատակված ծնողը (նաեւ ուսուցիչները) պետք է հաշվի առնեն այս հանգամանքը (զրույցի ժամանակ երեխայի մայրը մեղադրեց լրագրողին իր եւ երեխայի իրավունքները խախտելու մեջ), որ իր ցանկությունը դեռեւս բավարար պայման չէ՝ երեխային զրկելու հավաքական միջոցառումներին մասնակցելուց, որին հետագայում տրամաբանորեն հաջորդելու են երեխային այդ խմբավորման մեջ ներգրավելու փորձերը:

Փաստաթղթում նշված է նաեւ, որ ՄԱԿ-ի երեխայի իրավունքների կոմիտեն իր մտահոգությունն է հայտնել այն վերապահումների հանդեպ, որոնք լիարժեքորեն չեն ճանաչում երեխայի իրավունքի սուբյեկտ լինելու հանգամանքը՝ հորդորելով պետություններին վերանայելու եւ չեղյալ հայտարարելու նման վերապահումները:

Մեր այս խոսքը եզրափակենք հանձնաժողովի Նախագահ Հովհաննես Ասրյանի՝ Ռոյ Ռիվին ուղղած գրությունից մի ընդհանրացումով. «Մենք բոլորս համամիտ ենք, որ այնտեղ, ուր սկսվում են անհատի կամ մարդկանց խմբի իրավունքները, նույն տեղում ավարտվում են այլ անձանց իրավունքները: Ոչ ոք օժտված չէ բացարձակ իրավունքներով, մասնավորապես իր հայացքները եւ համոզմունքները ուրիշին պարտադրելու հարցում: Եթե Եհովայի վկաներն ունեն իրավունքներ, ապա իրավունքներ ունեն նաեւ երեխաները եւ նրանց ծնողները, ինչպես նաեւ Հայաստանի քաղաքացիական հասարակությունը: Մեր մտահոգությունն այն է, որ Եհովայի վկաների իրավունքների պաշտպանությունը չիրականացվի ի հաշիվ Հայաստանի երեխաների եւ հասարակության:

... Չենք կարող համաձայնել հասարակությանն աստիճանաբար պարտադրվող այն դիրքորոշմանը, թե Եհովայի վկաների իրավունքները պետք է մշտապես գերակայեն երեխաների կամ նրանց ծնողների իրավունքների հանդեպ, կամ որ ամեն անգամ, երբ Եհովայի վկաները բողոքի ձայն են բարձրացնում, այդ հարցը պետք է դարձնել միջազգային իրավունքի խնդիր՝ անտեսելով գործի հանգամանքները կամ ղեկավարվելով բացառապես միջազգային կարծիքին հագուրդ տալու մտահոգությամբ:

Մենք պարտավոր ենք մեր երեխաներին եւ հասարակությանը պաշտպանել ոտնձգություններից եւ իրավունք չունենք ուրանալու այդ պարտականությունը»:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Միջազգային

Իրաքի խնդիրը պետք է լուծվի բարի կամքի հիման վրա

Ասում է Հայաստանում Իրանի դեսպանը

Հայաստանում Իրանի դեսպան Մոհամմադ Ֆարհադ Քոլեյնին գտնում է, որ 2002թ. իրանա-հայկական հարաբերություններում ամենամեծ հաջողությունն այն էր, որ երկու երկրներում ընդհանուր ըմբռնում ի հայտ եկավ Եվրոպայի հետ համագործակցության առնչությամբ: Նրա խոսքերով, կողմերն ուշադրությունը բեւեռել են տարածաշրջանային գործընկերների, հատկապես Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների խորացման վրա: «Այսօր Իրանն ու Հայաստանն ավելի են մերձեցնում իրենց մոտեցումներն ու հայացքները: 2002 թ. երկու երկրներն արտաքին քաղաքականության մեջ ճիշտ կողմնորոշվեցին փոխըմբռնման հասնելու համար», ավելացրեց նա:

Իրանցի դիվանագետը հավաստեց, որ անցյալ տարի երկու երկրները փոխհամաձայնության են եկել, որ բանակցությունների միջոցները հարկավոր է օգտագործել շրջանում խաղաղության ու կայունության ստեղծման համար: Նա գոհունակությամբ նշեց, որ 2002 թ. երկու երկրները շարունակել են շրջանի խաղաղության պահպանմանն ուղղված խորհրդակցությունները, եւ խորացել է հաշտության գործընթացը Կովկասի բոլոր երկրների հետ, մասնավորապես ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի մասնակցությամբ:

Մ. Քոլեյնին հիշեցրեց, որ 2002 թ. հաջողվեց Թեհրանում անցկացնել տնտեսական համագործակցության իրանա-հայկական միջկառավարական հանձնաժողովի չորրորդ նիստը՝ հատկանշական համարելով, որ այդ հանձնաժողովի երկու նիստ է կայացել վերջին երկու տարում: Նրա խոսքերով, հիշյալ նիստում քննարկվել է գազի եւ էլեկտրաէներգիայի փոխանակման մեխանիզմը: «Տեսնենք, թե այդ առթիվ Հայաստանը պաշտոնական ինչ առաջարկություններ կանի ընտրությունների ավարտից հետո», ավելացրեց նա: Այդ շրջանակներում Հայաստանն իր համապատասխան էներգետիկ համակարգն ունի Մեծամորի ԱԷԿ-ի օգտագործման առնչությամբ, եւ այստեղ առանձնանում է արտասահմանյան երկրների ներդրումների իրականացման կարեւորությունը՝ ինչպես կայանի վառելիքի ապահովման, այնպես էլ գազով գործող նոր էլեկտրակայանների կառուցման ձեւով: Խոսելով իրանա-հայկական գազամուղի կառուցման մասին, Մ. Քոլեյնին նշեց, որ «առայժմ քննարկվում են զանազան տարբերակներ, որոնք ուղղված են լավագույն պայմանների որոնմանը»:

Ինչ վերաբերում է 2002 թ. երկու երկրների ապրանքաշրջանառությանը, ապա, Իրանի դեսպանի խոսքերով, անցյալ տարվա ցուցանիշը մնացել է 2001 թ. մակարդակի վրա, սակայն երկկողմ համագործակցության մեջ արձանագրվել է որակական փոփոխություն: «Կարելի է ասել, որ երկու երկրների համագործակցությունն ավելի շատ ուղղված է դեպի կապիտալի ոլորտը, եւ դա առկա էր ինչպես մասնավոր, այնպես էլ պետական կապիտալի մակարդակով», ասաց նա: Նրա խոսքերով, երկու պետությունների բանկային գործակցությունը ենթարկվել է լուրջ փոփոխությունների, ինչը լավ հիմք է դարձել ինժեներատեխնիկական համագործակցության համար: Դրա լավագույն վկայությունը դարձավ 2002 թ. Ագարակի փոխանջատիչ կայանի գործարկումը: էլեկտրաէներգիայի փոխանակման կարեւորությունը Հայաստանի բոլոր քա-

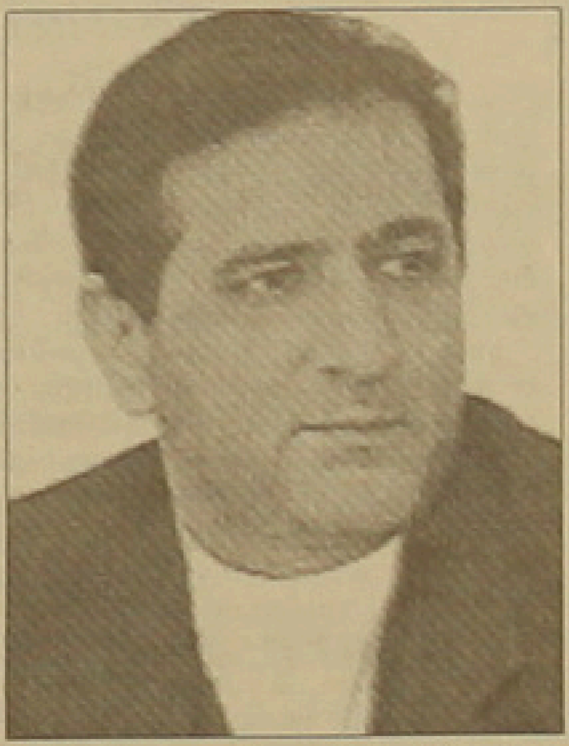

ղաքացիները գիտակցեցին վերջերս գազատարի վթարի ժամանակ:

Խոսելով 2002 թ. Հայաստանի եւ Իրանի միջեւ չլուծված հարցերի մասին, Մ. Քոլեյնին նշեց, որ «առայժմ մենք նախագծերը գործնական հարթություն տեղափոխելու, այսինքն՝ դրանք իրականացնելու փուլում ենք»: Նրա կարծիքով, անցյալ տարի երկկողմ հարաբերությունների զարգացումը բնականոն է ընթացել: Դիվանագետը նշեց, որ Իրանն ուշադիր հետեւում է սեփականաշնորհման ընթացքին, ինչպես նաեւ Ռուսաստանին ունեցած պարտքի մարմանը, ինչը կարող է կապերի զարգացման նոր հնարավորություններ ստեղծել: «Մենք սպասում ենք, որ Հայաստանում լուծվեն մի շարք տնտեսական խնդիրներ եւ ստեղծվեն անհրաժեշտ պայմաններ, ինչը պայմանավորված է հայ-իրանական հարաբերություններին անմիջականորեն չառնչվող բազմաթիվ գործոններով», ավելացրեց նա:

Հայ-իրանական ռազմական համագործակցության զարգացման հնարավորություններին առնչվող հարցին պատասխանելիս դեսպանը նշեց, որ ԱՊՀ երկրների հետ համագործակցության շրջանակներում Իրանը շատ սերտորեն գործակցում է Ռուսաստանի հետ, սակայն Հայաստանի դեպքում նման անհրաժեշտություն չի զգացվում: «Հայ-իրանական երկկողմ հարաբերությունները հիմնված են փոխադարձ հարգանքի վրա եւ միտված են շրջանում կայուն խաղաղության հաստատմանը: Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը հարաբերություններ ունի աշխարհի բազմաթիվ երկրների հետ, եւ ելնելով տարածաշրջանում կայունություն հաստատելու իր դերից եւ հարեւան երկրների միջեւ լարվածությունը վերացնելու ցանկությունից, Իրանը փորձում է բնականոն հարաբերություններ հաստատել Հայաստանի հետ», ընդգծեց նա: Մ. Քոլեյնին Իրանում աշխատող գործընկերոջ՝ Հայաստանի դեսպան Գեղամ Ղարիբջանյանի դիրքորոշմանը համաձայնեց այն հարցում, որ տնտեսական հարաբերություններն իրենց մակարդակով պետք է մոտենան երկու պետությունների քաղաքական հարաբերությունների մակարդակին: Իսկ ընդհանուր առմամբ նա երկու երկրների հարաբերությունները բնութագրեց «լավ եւ բարեկամական», ինչը լավ մոդել է հարեւան բոլոր պետությունների համար:

Խոսելով Իրաքում հնարավոր պատերազմի մասին, Մ. Քոլեյնին նշեց, որ առայժմ գոյություն ունեն պատերազմի կանխման քաղաքական հնարավորություններ: Իրաքում գտնվող միջազգային դիտորդներն առայժմ ծանր ու բարդ աշխատանքի նախնական փուլում են: Նրա կարծիքով, այդ հարցը պետք է լուծվի բարի կամքի շրջանակներում, միջազգային իրավունքի հիման վրա: Ինչ վերաբերում է Իրաքի պատերազմի դեպքում ամերիկյան օդանավերին Հայաստանի կողմից օդային միջանցքի հնարավոր տրամադրմանը, ապա, դեսպանի խոսքերով, դա արդեն Հայաստանի կառավարության գործն է: «Իրանի պետությունը ակտիվ չեզոքության դիրքում է եւ, բնականաբար, թույլ չի տա իր տարածքն օգտագործել հարձակման համար», նշեց նա:

Այն հարցին, թե Իրանը մտահոգված չէ՞ արդյոք Հայաստանի եւ ՆԱՏՕ-ի հարաբերությունների ակտիվացմամբ, Մ. Քոլեյնին պատասխանեց, որ վերջին 1-2 տարում ՆԱՏՕ-ի իմաստը զգալիորեն փոխվել է, եւ դրա վկայությունը միջազգային մի շարք զարգացումներն են, մասնավորապես Իրաքի իրադարձությունների առնչությամբ: Նրա խոսքերով, ՆԱՏՕ-ի մեջ մտնող մի շարք երկրներ այս առումով շատ հավասարակշռված եւ իմաստավորված քաղաքականություն են վարում եւ, բնականաբար, ոչ ոք դեմ չի լինի լարվածության կանխմանն ուղղված քաղաքականությանը:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Բրիտանացի իրավաբանները պատերազմի դեպքում դատի կտան Թոնի Բլերին

Բրիտանացի մի խումբ իրավաբաններ մտադիր են Միջազգային քրեական դատարանում (ՄՔԴ) դատի տալ վարչապետ Թոնի Բլերին, եթե Մեծ Բրիտանիան մասնակցի Իրաքի պատերազմին:

Բիրմինգհեմի փաստաբան Ֆիլ Շայների խոսքերով, ինքը եւ իր գործընկերները «100 տոկոսով համոզված են, որ ՄՔԴ-ն այդ դեպքում Բլերի գործով քննություն կսկսի պատերազմական հանցանքների մեղադրանքի առթիվ»:

Փաստաբանների հայցը նախաձեռնած խմբի ղեկավար Շայներն ընդգծում է, որ նորաստեղծ միջազգային դատարանն «այժմ լրջորեն կաշկանդում է» Բլերի գործողությունները, որը պատերազմի դեպքում «պետք է հաշվի առնի իր անձնական պատասխանատվությունը»:

Միջազգային իրավունքի մասնագետ Նիկոլաս Գրիֆի խոսքերով, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի թիվ 1441 բանաձեւը չի թույլատրում ուժ գործադրել Իրաքի դեմ, ուստի պատերազմ սկսելու համար կպահանջվի ուրիշ բանաձեւ:

Եթե պատերազմ սանձազերծվի առանց Անվտանգության խորհրդի հավանության կամ եթե առաջիկա բանաձեւի թույլատրելիք ռմբակոծումների հետեւանքով Իրաքում զոհվեն խաղաղ բնակիչներ, նախաձեռնող խումբն անհապաղ դատի կտա Թոնի Բլերին: Եթե ՄՔԴ-ն հաստատի մեղադրանքը, ապա Բլերը կարող է դատապարտվել ցմահ բանտարկության:

Միջազգային քրեական դատարանը գործում է 2002 թ. հուլիսի 1-ից: Դրա ստեղծման պայմանագիրն ստորագրել եւ վավերացրել են 74 պետություններ: Դատարանի իրավասության մեջ է հակամարդկային ոճիրների եւ ցեղասպանության քննությունը:

ԱՄՆ-ը չի ստորագրել ՄՔԴ-ի ստեղծման պայմանագիրը, գտնելով, թե դրա գործունեությունը կսահմանափակի իր ինքնիշխանությունը: Մինչդեռ Մեծ Բրիտանիան ստորագրել եւ վավերացրել է պայմանագիրը, ուստի պարտավոր է դատարանի պահանջով հանձնել իր հպատակներին:

Պ. Ռ.

ԻՐԱՔՅԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄ

Փաուելը չկարողացավ համոզել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին

ԱՄՆ-ի պահանջով փետրվարի 5-ին հրավիրված էր ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի դռնբաց նիստում, պետքարտուղար Քոլին Փաուելը 78 րոպե խոսեց եւ պատկերներ ցուցադրեց, որոնք պետք է ապացուցեին, թե Իրաքը զանգվածային բնաջնջման զենքեր ունի, որոնք փորձում է թաքցնել ՄԱԿ-ի տեսուչներից: Պետքարտուղարը նաեւ խոսեց, ինչպես տեղեկացրել էինք նախորդ օրը, Բաղդադի իշխանությունների եւ «Ալ Ղաիդայի» կապերի մասին, ակնարկելով Իրաքի ահաբեկչական հակումները:

Անվտանգության խորհրդի անդամներն ի գիտություն ընդունեցին Փաուելի տեղեկատվությունը: Միաժամանակ նրանց մեծ մասն արտահայտվեց այն ոգով, թե տվյալ փաստերը պետք է փոխանցել միջազգային տեսուչներին, որոնք մանրակրկիտ կվերլուծեին դրանք: Խորհրդի անդամներից միայն Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարար Ջեկ Սթրոուն պնդեց, թե Իրաքը «էական ձեւով» խախտում է իր զինաթափման պարտավորությունները եւ պարտավոր է պատասխան տալ դրա համար:

Չնայած Իրաքին պատերազմով պատժելու Փաուելի կոչերին, Անվտանգության խորհրդում ուժերի դասավորությունը մնաց անփոփոխ: «Ֆայնենշլ թայմզը» մեջբերում է Ֆրանսիայի արտգործնախարար Դոմինիկ դը Վիլպենի հետեւյալ խոսքերը. «Ինչո՞ւ պատերազմ սկսենք, եթե մինչեւ օրս օգտագործված չեն թիվ 1441 բանաձեւի բոլոր հնարավորությունները»: Նրա կարծիքով, այժմ հարկավոր է խստացնել տեսչական ստուգումների ռեժիմը, իսկ «ռազմական ուժի կարելի է դիմել միայն ծայրահեղ դեպքում»:

Չինաստանի արտգործնախարար Տան Ցզյանսյուանը իր ելույթում նշեց «խնդրի խաղաղ կարգավորման հասնելու եւ պատերազմից խուսափելու ընդհանուր ցանկությունը», քանի դեռ առկա է «քաղաքական կարգավորման թեկուզ նվազագույն հնարավորություն»:

Ռուսաստանի արտգործնախարար Իգոր Իվանովն իր հերթին հանդես եկավ այն առաջարկության օգտին, որ մարտի վերջերին ՄԱԿ-ի տեսուչները նոր զեկուցագիր ներկայացնեն Իրաքում իրենց անցկացրած ստուգումների վերաբերյալ:

Անվտանգության խորհրդի ոչ մշտական անդամներից շատերը նույնպես պահանջեցին Իրաքում անցկացնել լրացուցիչ եւ մանրակրկիտ ստուգումներ, ինչպես նաեւ համաձայնեցված դիվանագիտական ջանքեր գործադրել խնդրի լուծման նպատակով: Դիվանագետների մեծ մասի կարծիքով, տեսուչների Բաղդադ կատարելիք այցը կունենա վճռական նշանակություն:

Իրաքի ներկայացուցիչը «մեծ մասամբ ստահոդ եւ հիմնազուրկ» է անվանել Քոլին Փաուելի տեղեկատվությունը, ասելով, թե Բաղդադը հանգամանորեն կպատասխանի Վաշինգտոնի հայտարարություններին:

Միաժամանակ Ինտերֆաքսը Վաշինգտոնից հաղորդում է, որ ԱՄՆ-ը չի դադարեցնում պատերազմի նախապատրաստությունը եւ հակաիրաքյան գործողությունների համար արդեն ծախսել է 2,1 մլրդ դոլար: Այդ մասին Կոնգրեսում չորեքշաբթի օրը հայտարարել է Պենտագոնի ղեկավար Դոնալդ Ռամսֆելդը: CNN հեռուստաընկերության տվյալներով, ԱՄՆ-ում արդեն զորակոչվել են 100 հազարից ավելի ազգային գվարդիականներ եւ պահեստայիններ:

Պ. Ռ.

Փաուելի ուղերձը չզարմացրեց Թբիլիսիին

Վրաստանի իշխանությունները նախապես տեղեկացվել էին, որ Պանկիսի ահաբեկիչները կապեր ունեն Սադդամ Հուսեյնի հետ

ՄԱԿ-ի ԱԽ-ում ԱՄՆ պետքարտուղար Քոլին Փաուելի ընդարձակ ուղերձի մի հատված վերաբերում էր Վրաստանի Պանկիսի կիրճին: Աբու Մասաբ ալ Զարքավի անունով ահաբեկիչը, որն, ըստ Փաուելի, կապեր ունի Իրաքի վարչակազմի հետ, համագործակցում է Պանկիսի կիրճի եւ Չեչնիայի ահաբեկիչների հետ, մահաբեր ռիցինիում կոչվող նյութն արտադրվել է մասամբ Վրաստանի ուժային կառույցների վերահսկողության տակ գնվող Պանկիսում: «Զարքավին եւ իր ցանցն ահաբեկչական գործողություններ են կազմակերպել Ֆրանսիայի, Մեծ Բրիտանիայի, Իսպանիայի, Իտալիայի, Գերմանիայի եւ Ռուսաստանի դեմ: Մենք նաեւ գիտենք, որ Զարքավիի գործընկերներն ակտիվ են եղել Պանկիսում եւ Չեչնիայում», հայտարարել է Փաուելը:

Փաուելի ուղերձը չզարմացրեց Թբիլիսիին: Վրաստանի իշխանությունները, ամենայն հավանականությամբ, ամերիկացիներից նախապես տեղեկացվել են, որ Պանկիսի ահաբեկիչները կապեր ունեն Հուսեյնի վարչակազմի հետ: Դեռեւս Փաուելի ուղերձի նախօրեին Վրաստանի նախագահը հայտարարեց, որ ունի հավաստի տեղեկություններ Իրաքում զանգվածային բնաջնջման զենքերի արտադրելու մասին եւ նախագահ Բուշին տեղեկացրել է հակաիրաքյան պատերազմին Վրաստանի աջակցության պատրաստակամությունը:

Որ ռիցինիում կոչված թույնը կարող է արտադրված լինել Պանկիսում, չեն բացառել Վրաստանի պետանվտանգության մարմինները: Դեռ հունվարի 14-ին վրացական հատուկ ծառայությունները հրապարակեցին դասակարգված նյութեր, այդ թվում՝ տեսաերիզներ, համաձայն որոնց հաստատվում է չեչեն եւ արաբ գրոհայինների ներկայությունը կիրճում, իսկ Ամջեբ կամ Աբու Հաֆիսի անունով արաբը, որի ջոկատը կազմված է մոտ 100 մոջահեդներից, համակարգում է Պանկիսի ռազմական հոսպիտալը եւ ուղղակի ֆինանսավորում ստանում «Ալ Ղաիդայից»: Ըստ վրացական հատուկ ծառայությունների, Ամջեբը սերտ կապեր ունի Ուսամա բեն Լադենի հետ:

Երեկ Վրաստանի պետանվտանգության նախարարության մամլո խոսնակը լրագրողներին հայտարարեց, որ Պանկիսում այլեւս չպետք է լինեն գրոհայիններ, որոնք կապ ունեն «Ալ Ղաիդայի» հետ, իսկ Փաուելի ուղերձն «անակնկալ չէր վրաց հատուկ ծառայությունների համար»: Պետանվտանգության նախարարությունը նախապես հայտարարել էր, որ Պանկիսում իրոք կան գրոհայիններ, որոնք ուղղակի կապեր ունեն ահաբեկչական կազմակերպությունների, այդ թվում՝ «Ալ Ղաիդայի» հետ, սակայն այս պահին կիրճում չպետք է լինեն «լուրջ ահաբեկիչներ», ասաց նախարարության մամլո խոսնակ Ն. Լալիաշվիլին:

«Հակաահաբեկչական գործողությունները շարունակելու կարիք դեռեւս կա: Գիտեք, Վրաստանի ուժային կառույցները ձերբակալել եւ ԱՄՆ-ին են հանձնել որոշ ահաբեկիչների, բայց մենք պարտավոր ենք շարունակել հակաահաբեկչական գործողությունները Պանկիսում», «Ռուսթավի-2» հեռուստաընկերության եթերում երեկ ասաց ՄԱԿ-ում Վրաստանի դեսպան Ռ. Ադամիան:

Քոլին Փաուելի ուղերձին պաշտոնապես արձագանքեց Էդուարդ Շեւարդնաձեն: Վրաստանի առաջնորդն առիթը բաց չթողեց ԱՄՆ-ին ցույց տալու, որ Թբիլիսին անողոք պայքար է մղում ահաբեկչության դեմ: Երեկ կեսօրին մոտ երկու տասնյակ իրավապահ մարմինների աշխատակիցներ պարգեւատրվեցին երկրի բարձրագույն պարգեւով՝ 2000 թ. Պանկիսի կիրճում հակաահաբեկչական գործողությունների ընթացքում խիզախություն դրսեւորելու համար: Պարգեւներն անձամբ հանձնեց Շեւարդնաձեն, իսկ ՆԳ նախարարին հանձնարարեց մինչեւ գարուն «կիրճը մաքրել հանցագործներից եւ ահաբեկիչներից»:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Թբիլիսի

Վերջերս, ՀՀ նախագահական ընտրությունների այս օրերին, ծագումով ռամիկ մի քաղաքական տեսաբան, որը փորձում է նաեւ երգել, գրել՝ ոսկու շուկայում պրիմուսի ասեղներ ծախելուց ազատ ժամերին, բացականչեց.

- Եղբայր, այս ի՞նչ է կատարվում մեր մշակույթի էլիտայի հետ: Իրենց գործը թողած, բանաստեղծ-նկարիչ-երաժիշտ նախագահի թեկնածուներին են պաշտպանում: Մեր Նաիրի երկրի վիճակն ինչպե՞ս կլինի:

Անհույս էր այս մարդուն որեւէ բան բացատրելը, որովհետեւ աշխարհիս «խելոքները» շատացել են եւ պարզ մի ճշմարտություն, ռուս հանճարեղ պոետի հրաշալի միտքը «Արմատներ ուներ նա հողում, /Իր երգերը գեղջուկ նախրգու /Քրտինքով էր նա ողողում...»: Չարենցից ներողություն խնդրելով, ես ուզում եմ մի բառ փոխել եւ, խոսքս տեղափոխելով Ռոբերտ Քոչարյանի հասցեին, ասել, որ նա իր երկիրը գեղջուկ նախրգու քրտինքով է ողողում իր քրտինքի հետ միասին:

Ռազմիկ Դավոյանի խոսքն է, բանաստեղծի խոսք, որը կարող է նաեւ խփել մանրավաճառի խուլ թմբկաթաղանթին: Աշխարհի, իր երկրի, իր ժողովրդի ամեն մի հայի տագնապները զգացած եւ այդ տագնապները բանաստեղծական տողերում տեղավորած Ռազմիկ Դավոյանն իրավունք ունի այսպես պարզ օրը՝ ժողովրդավար, հետո, եթե պետք լինի, նաեւ՝ կոմունիստ կամ ինչպես: Այդպես եղավ, չէ՞: Ու մենք տեսանք, թե ինչ կատարվեց: Ռազմիկ Դավոյանն այս ամենը տեսել էր հենց սկզբից: Ու այսօր իրավունք ունի ասելու. «Ես չեմ արել»:

Այսօր համոզված ասում է.

– Ամեն երկիր, ամեն պետություն միջազգային ասպարեզում կշիռ է ձեռք բերում իր նախագահի շնորհիվ: Հայերից ո՞վ կերազեր, որ մեր ազգային դատն աշխարհի խոշոր պետությունների գագաթաժողովում պիտի դներ Հայաստանի նախագահը, երկրի գլխավոր զորահրամանատարը եւ պահանջեր թուրքերին միջազգային պատասխանատվության կանչել: 1975 թ.՝ այն

Ռազմիկ Դավոյան. «Ես քաշողներին ոչինչ չի հաջողվի»

չեն հասկացել. «Երանելի է նա, ով իր երկրի հետ է նրա ճակատագրական ժամանակներում»:

Այսպես է հիմա Հայաստանում: Ճշմարիտ մեծերը կրկին ժողովրդի հետ են, իրենց կարծիքն ունեն Հայաստանի Հանրապետության նախագահական թեկնածուների առումով եւ պարզ ու հստակ ասում են իրենց խոսքը:

Այսպես է մեր բանաստեղծը՝ Ռազմիկ Դավոյանը...

– Ես ուզում եմ խոստովանություն անել: Դու գիտե՞ք, թե ինչքան դժվար է Հայաստանի Հանրապետության նախագահի եւ նախագահության թեկնածու Ռոբերտ Քոչարյանի ներկայությամբ խոսել իր բարեմասնությունների մասին, խոսել նրա անձի, քաղաքական, դիվանագիտական, տնտեսական, մշակութային, ազգային բարձր որակների մասին: Սա մի բացառիկ դժվարություն է, բայց ես չպիտի փորձեմ մանրամասների մեջ մտնել, այլ, մի քիչ վերանալով իր ներկայությունից, խորհրդանշական մեկ-երկու խոսք ասել: Այդ ո՞վ չի տեսել եւ չի տեսնում, որ Ռոբերտ Քոչարյանը Ղարաբաղի եւ Հայաստանի միասնության խորհրդանիշն է, մեծագույն խորհրդանիշը, որ կարող էր այսօր հայ ժողովուրդը երազել: Այդ ո՞վ չի տեսնում, որ եթե մինչեւ 1995-96 թթ. այս գահավիժող երկրին իր հզոր, տղամարդկային կամքն ու ձեռքը չդիմահարեր, երկիրը կշարունակեր գլորվել: Այս օրերին հաճախ է միտքս գալիս մեր սքանչելի բանաստեղծ Եղիշե Չարենցը: Գիտե՞ք, նա սկզբում Թումանյանին չէր ընդունում, Տերյանի երգերն էլ համարում էր թույլ: Բայց երբ հետո իմաստությունն իջավ Չարենցի վրա, Թումանյանի մասին գրեց. «Նա մեծ էր հոգով, արյունով,

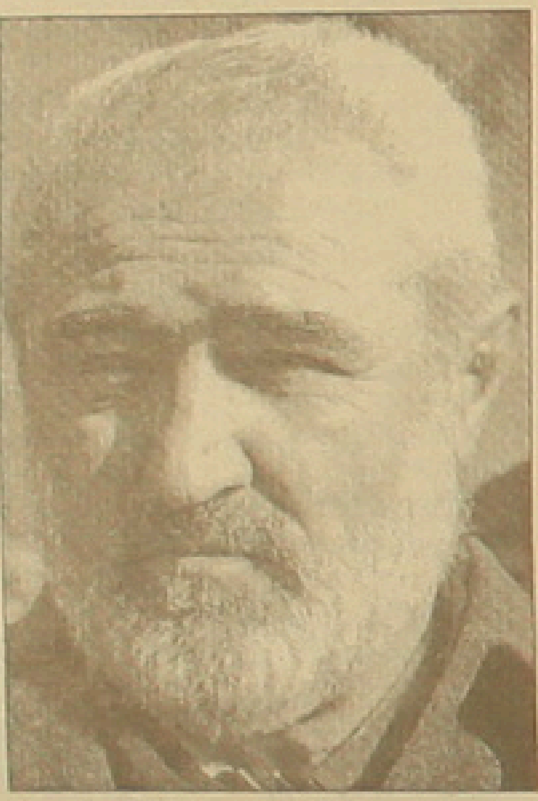

խոսելու: Կարող ենք, իհարկե, համաձայնվել կամ չհամաձայնվել նրա հետ, ընտրյալ համարել կամ չհամարել նախագահի նրա թեկնածուին, բայց պիտի լսենք Ռազմիկ Դավոյանին՝ բանաստեղծին:

Երբ մենք ընտրում էինք Հայաստանի երրորդ հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, ինքը՝ Ռազմիկ Դավոյանը, չկանգնեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողքին, թեեւ այնտեղ իր ամենամտերիմ մարդկանցից կային՝ Համո Սահյանը, Հրանտ Մաթեւոսյանը... Բնավ չդավաճանելով հոգեւոր մտերմությանը, չգնաց, չկանգնեց: «Դուք արեցիք, ես չեմ արել» խոսքն այսօր որպես մեղադրանք չի շպրտում ձեզանից շատերի վրա: Գուցե ձեզանից նա շատ ավելի իմաստուն էր, գիտեր, տեսնում էր, որ անթրաշների իշխանության գալը լավ բան չի խոստանում, գիտեր, որ տարրական դպրոցի վարժապետը չի կարողանա երկրի համար օրենքներ մշակել, որ վերջինս, իր փորը պաշտպանող այս մոլուքավորը մի օր պիտի երկրապահ լինի, հաջորդ

ժամանակ, երբ թուրքերի լկտիությունը չափ ու սահման չուներ, Թուրքիայի արտաքին գործերի նախարար Թուրքեշը, խոսելով Հայոց ցեղասպանության մասին, ասում էր. «Եթե այդպիսի բան գոյություն ունի՝ հայոց պետությունը մի ձայն կհաներ, էլի: Չէ՞ որ ասում են, թե Սովետական Միության տարածքում պետության պես մի բան ունեն հայերը»... Այսօր հայոց պետականությունը, Ռոբերտ Քոչարյանի գլխավորությամբ, ջարդելով, փշրելով միջազգային անտարբերության արձագանքը, մեր խոսքը տարել է մեծ ասպարեզ՝ մեր դատին արձագանք գտնելու համար: Քոչարյանն է արել, չէ՞, ոչ թե մեկ ուրիշը...

– ...Մարդու համար ամենածանր բեռը, որ իր հետ միշտ տանում է՝ զղջումի, ափսոսանքի եւ դրանցից ծնված ցավի զգացումն է: Մարդիկ այսօր ընտրության առջեւ են կանգնած: Եթե այսօր ընտրեն մեկին, որ վաղն իրենց հուսախաբ անի, ողջ կյանքում ափսոսանքի, հուսախաբության բեռը տանելու են իրենց հետ: Իսկ եթե դու չընտրեցիր նրան, ով իրագործելու է քո ցանկությունները, վաղը եթե նա քո կարիքները հոգա՝ զղջումի ահավոր զգացում ես ունենալու, ինքդ քեզ մեղադրելու ես, թե ինչու այդ մարդուն չընտրեցիր: Ահա, այս վիճակի մեջ չլինելու, զղջումի ծանրություն չունենալու համար մենք պիտի արդարամիտ լինենք ու մեր ձայնը տանք Հայաստանի Հանրապետության գործող նախագահին: Ռոբերտ Քոչարյանը մեր երկիրն արդեն դուրս է բերում մեծ ճանապարհ: Բայց իր ետեւից հարյուր մարդ հետ են քաշում: Սակայն սրանց ոչինչ չի հաջողվի: Կրկին առաջ ենք գնալու...

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ԳՈՒՅԺ

Լեւոն Հախվերդյան

Սկիզբը էջ 1

1992 թ.-ից Լեւոն Հախվերդյանը հանդիսանում էր մեր թերթի մշտական հեղինակը: Բազմաթիվ են նրա ստորագրած հոդվածները «Ազգի» էջերում: Լեզվագրական, թատերական, արվեստաբանական, հրապարակախոսական նրա հոդվածները հափշտակությամբ էին ընթերցվում թե՛ մտավորական, թե՛ առհասարակ ընթերցող շրջանակների կողմից: Խոսակցաց ու չոր գիտնական չէր նա, այլ կենսախինդ մի մարդ, որ արվեստի ու հասարակական կյանքի երեւույթներին մոտենում էր նույն կենսախնդությամբ, առանց տերմինների ու տեսությունների հորձանքի մեջ մտնելու եւ ընթերցողին հորձանախեղդ անելու: Տեսակետներն ու կարծիքներն արտահայտում էր հստակ, երբեմն խիստ կտրուկ եւ առարկություն չվերցնող տոնով: Կարելի էր չհամաձայնել դրանց, բայց չէր կարելի կասկածել անկեղծությանը: Մանավանդ որ Լ. Հախվերդյանի համար գերիվեր էր արվեստի շահը, ազգային ու պետական գիտակցությունը:

Անշուշտ այդ էր պատճառը, որ Լ. Հախվերդյանին սիրում եւ հարգում էին նաեւ սփյուռքում՝ Լիբանանից ու Սիրիայից մինչեւ Եգիպտոս, Մ. Նահանգներ ու Կանադա: Լիբանանահայերի համար անմոռանալի կմնա 1981 թ., թատերական ծանր օրերին Բեյրութի Հայկազյան համալսարանի հրավերով նրա տված դասախոսությունների շարքը, որին ներկա էր լինում նաեւ գրասերների մի հոծ բազմություն: Ազգային միասնության, մշակութային արժեքների կառչածության, հայրենիքի գաղափարի շուրջ բոլորվելու մի յուրօրինակ դասընթաց էր դա՝ այնքան անհրաժեշտ թատերական թոհուբոհի մեջ ընկճված լիբանանահայությանը:

Լեւոն Հախվերդյանի վերջին երկու գրքերը՝ «Թումանյանը եւ իր ժամանակը» ու «Մենք եւ մեր դժվար օրերը», հրատարակվել են մեր օրաթերթի կողմից:

«Ազգի» խմբագրությունը խորապես վշտակցում է Լ. Հախվերդյանի կողակցին՝ տիկին Սոնային, զավակներին եւ սգակիր մյուս բոլոր հարազատներին:

Լեւոն Հախվերդյան տեսակը գնաց

Ծանր այս կորուստը, որը ոչ միայն մեր գրական կյանքին է վերաբերում, ավելի լայն առումով մեր ողջ հասարակության համար է ծանր: Լեւոն Հախվերդյանի մահով սոսկ անձնական պակասություն չունեցանք, Հախվերդյան տեսակը գնաց: Երբ մենք խոսում ենք մեր ազգային դիմանկարի մասին, հաջողությամբ կարելի է օրինակել նրա անձնական կյանքն ու գործունեությունը: Զուլալ, մաքուր ու այս մաքրության մեջ խորունկ, իմաստուն եւ մտահոգ տեսակն էր Լեւոն Հախվերդյանը:

Ես շատ բարձր եմ գնահատում նրա կերպարը, որովհետեւ նա ոչ միայն մեծ էր ինքն իրենով, այլեւ ուրիշներին էր մեծացնում: Ունենում ենք, չէ՞, մեծեր, ովքեր դպրոց (շկոլա) չեն թողնում: Նա ոչ միայն իր գրքերն է թողել, գաղափարները, մտքերը, այլեւ դպրոց է թողել: Ու ինքը պիտի ապրի այդ դպրոցի հաջորդական, անվերջ երթի մեջ:

ԼԵՎՈՆ ԱՆԱՆՅԱՆ

Հայաստանի գրողների միության նախագահ

Բարդ, բայց հարուստ մարդ էր

Լեւոն Հախվերդյանը եզակի էր այդ բառի ամենախոր եւ բարդ իմաստով: Տաղանդավոր մարդ էր, բարձր ինտելեկտի տեր եւ արտիստիկ բնավորություն ուներ: Ինչ անում էր, ինչ գրում՝ արտիստիզմի եւ արիստոկրատիզմի հետք էր կրում: Այս ամենից գալիս նա բարդ, բայց հարուստ մարդ էր ընկերական, բարեկամական հարաբերություններում: Իրեն ճանաչողները դեռ շատ երկար կհիշեն: Շատ ծանր է լուրը նրա մահվան մասին:

ԱՐԱՄ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Գրականագետ, ակադեմիկոս

Գնաց անվերջ պայքարողը

Հեռացավ արվեստի, գրականության, լեզվի եւ կյանքի ամենատարբեր հարցերի համար 50 տարի անդուլ մաքառող մի ջերմ հայրենասեր, որը նմանը չուներ: Ողջ կյանքը նա ծառայեց հայ գրականության եւ թատերական արվեստի բարգավաճմանը, պայքարեց հայոց լեզվի անաղարտ գործածության, արվեստների՝ ըստ նշանակության կիրառման համար:

Հախվերդյանի ամենամեծ ծառայությունը հայ գրականությանը «Թումանյանի աշխարհը» ծավալուն ուսումնասիրությունն է, չհաշված թումանյանական, խահակյանական մյուս թեմաներով հրատարակած բազմաթիվ աշխատությունները: Իսկ թատերագիտության մեջ՝ 20-րդ դարի առաջին երկու տասնամյակների թատերական կյանքն առաջին անգամ գիտական ուսումնասիրության նյութ դարձած «Հայ թատրոնի պատմությունը» ժողովածուն, որն արժանացավ պետական մրցանակի: Անսահման շատ ու բազմակողմանի են նրա ծառայությունները հայ գրական-մշակութային կյանքում: Նրա կորուստը մեծ ցավ է իրեն մոտիկից ճանաչողների համար, առավելապես՝ ինձ համար: Դեռեւս ուսանողական տարիներից մեր միջեւ եղել է ընկերական-բարեկամական անկաշառ սեր; Խորագույն ցավ է, որ կորցրինք այսպիսի մի հայրենասեր գիտնականի, ամենօրյա հոգսերով ու հույզերով ապրող մի մեծ քաղաքացու:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

Բանասեր

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԵՍ

Հեքիաթով է սկսվում ճանապարհը

Երեկ «Հեքիաթ» սրճարանում տոն էր, փոքրիկների տոն: Բոլորը ժպտում էին: Եվ մեծերը, եւ փոքրերը: Մոտենում եմ գեղեցիկ մի աղջնակի, որը պատրաստակամ ներկայանում է:

– Սոնա Միհերի Մարգարյան, եկել եմ իմ եղբոր՝ Արթուր Միհերի Մարգարյանի տոնահանդեսին:

Երեխաներն արդեն հայոց այբուբենի բոլոր տառերը գիտեն ու ոչ միայն գեղեցիկ արտասանում են, այլեւ գեղեցիկ գրում եւ անսխալ կարդում: Սամվել Գեւորգյանի անվան Երեւանի թիվ 189 դպրոցի առաջին «ա» դասարանի ղեկավար Սվետլանա Պողոսյանը հուզված է: Քիչ առաջ դպրոցում ավարտվեց տոնահանդեսը, հիմա ուրախանում են «Հեքիաթում»: Ու ամեն ինչ ասես հեքիաթ լինի այս

Նոր երկրի նոր զավակների համար: Փառք տանք այս մանկանց այսքան ուրախություն պարգեւողներին:

Ս. Գ.

ՆԵՐԿԱՅԱԾՈՒՄ

Ռուբենսի գլուխգործոցը ցուցադրվեց առաջին անգամ

Պիտեր Ռուբենսի «Կոտորածն մանկանց» կտավն արվեստի աշխարհը ցնցեց անցած տարի, երբ «Sotheby's» աճուրդում գնահատվեց 75 մլն դոլար: Կտավն այս օրերին առաջին անգամ ցուցադրվում է Բրիտանիայի ազգային պատկերասրահում: 1610 թվականին ստեղծված այս կտավը երկար տարիներ անհայտ է մնացել եւ նույնիսկ վերագրվել ուրիշներին:

«Կոտորածն մանկանց» նկարը ցուցադրվում է Ռուբենսի մեկ այլ՝ «Սամսոնն ու Դալիլան» հայտնի կտավի կողքին, որը 20 տարի առաջ վաճառվեց 2,5 մլն ֆունտով: Կտավի տերը՝ մեդիա-մագնատ Դեւիդ Թոմսոնը, ազգային պատկերասրահին կտավը տրամադրել է երեք տարվա ժամկետով, որից հետո այն կցուցադրվի Կանադայի Օնտարիո պատկերասրահում:

Բրիտանիայի ազգային պատկերասրահի աշխատակիցն ասել է. «Կտավում Ռուբենսի հանճարը դրսեւորվել է գույների ու կերպարների այնպիսի համաբույլով, որից մարմինդ ուղղակի փշաքաղվում է»:

«Կոտորածն մանկանցը» համաշխարհային աճուրդներում ճանաչվել է երրորդ ամենաթանկ կտավը, իսկ Բրիտանիայում՝ երբեւէ վաճառվածներից ամենաթանկը: Հայտնի փորձագետ Ջորջ Գորդոնն աճուրդից ընդամենը մի քանի շաբաթ առաջ է հայտնաբերել, որ կտավը պատկանում է Ռուբենսի վրձնին: Մինչ այդ կտավը վերագրվել էր Ռուբենսի կրտսեր ժամանակակից Յան Վանդեր Խուկեին: Թեմայի դաժանության պատճառով կտավը պահպանող ընտանիքը այն չի ցանկացել փակցնել պատին:

Ռ. Պ.

Շախմատային փառատոն Մոսկվայում

Փետրվարի 10-20-ը Մոսկվայի «Ռոսիա» հյուրանոցում Աերոֆլոտի հովանու ներքո կանցկացվի շախմատային խոշոր փառատոն, որի ավելի քան 500 մասնակիցների թվում կլինեն նաեւ Հայաստանի ներկայացուցիչները: Փառատոնի շրջանակներում կանցկացվեն 3 մրցաշարեր: «A» խմբի մրցաշարին կմասնակցեն 2400-ից բարձր անհատական վարկանիշ ունեցող շախմատիստներ, «B» խմբում հանդես կգան 2150-2400 անհատական վարկանիշով շախմատիստները: 2100-ից ցածր վարկանիշով շախմատիստները մրցավեճի կբռնվեն «C» խմբի մրցաշարում: «A» եւ «B» խմբերի մրցաշարերը կանցկացվեն շվեյցարական մրցակարգով 9 տուրով, «C» խմբում կխաղացվի 7 տուր: Առաջին երկու մրցաշարերում յուրաքանչյուր պարտիայում մրցակիցներին կհատկացվի 2-ական ժամ առաջին 40 քայլերի համար, 1-ական ժամ հետագա 20 քայլերի համար եւ 30-ական րոպե մինչեւ հանդիպման ավարտը: «C» խմբի մրցաշարում յուրաքանչյուր մասնակցի կհատկացվի 1 ժամ 30 րոպե՝ ամեն քայլի համար ավելացնելով 30 վայրկյան:

Մրցաշարի ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամը 150 հազար դոլար է, որը կբաշխվի առավել աչքի ընկած 109 մասնակիցների միջեւ: «A» խմբի մրցաշարի մրցանակային հիմնադրամը 96 հազար դոլար է, որը կբաշխվի 36 շախմատիստների միջեւ: Հաղթողը կստանա 25 հազար դոլար, 2-րդ մրցանակակիրը՝ 15 հազար, 3-րդը՝ 10 հազար: Նվազագույն պարգեւը կկազմի 500 դոլար, որով կպարգեւատրվեն 31-36-րդ տեղերը զբաղեցրած շախմատիստները: «B» խմբի մրցաշարի 32 հազար դոլար մրցանակային հիմնադրամը կբաշխվի 35 մասնակցի միջեւ: Հաղթողը կստանա 6000 դոլար, 2-րդ եւ 3-րդ տեղերը զբաղեցնողները՝ համապատասխանաբար 4000 եւ 2500 դոլար: Նվազագույն գումարը կկազմի 300 դոլար: «C» խմբի լավագույն 35 շախմատիստների պարգեւատրման համար հատկացվել է 17 հազար դոլար: Մրցաշարի հաղթողին կտրվի 3000 դոլար, 2-րդ եւ 3-րդ տեղերը զբաղեցնող շախմատիստներին՝ համապատասխանաբար 1500 եւ 1200 դոլար: Նվազագույն պարգեւը 200 դոլար է: Բացի այդ, 5000 դոլարի հատուկ մրցանակներ կտրվեն փառատոնի արդյունքներով լավագույնը ճանաչված շախմատիստին, շախմատիստուհուն եւ պատանի մասնակցին: Փետրվարի 10-ին տեղի կունենա փառատոնի բացման հանդիսավոր արարողությունը, իսկ հաջորդ օրը գործի կդրվեն շախմատային ժամացույցները եւ կսկսվի հետաքրքիր մրցավեճը խաղարկվող մրցանակների համար:

ԳԱՎԱԹԱՅԻՆ ԽՈՒԶԵՐ

Քառյակը հայտնի է

Լեւերկուզենի «Բայերի» ֆուտբոլիստները մեծ դժվարությամբ հաղթահարեցին Գերմանիայի գավաթի քառորդ եզրափակիչ փուլի արգելքը: Երկրորդ խմբի «Ունտերխախինգ» թիմի հետ հանդիպման հիմնական եւ լրացուցիչ ժամանակում ուժերը հավասար էին (2-2), ընդ որում «Բայերը» հաշվի մեջ երկու անգամ առջեւից էր ընթանում: Հաղթողը որոշվեց 11 մ հարվածաշարով, որտեղ ավելի դիպուկ գտնվեց «Բայերը» (5-4): Մարտական ոչ-ոքի (3-3) գրանցվեց նաեւ «Բոխումի» եւ «Կայզերսլաուտերնի» մրցավեճում: Այստեղ էլ կիսաեզրափակիչի ուղեգրի բախտը վճռեցին 11 մ հարվածները: Բախտը ժպտաց «Կայզերսլաուտերնին» (4-3): Իսկ ահա, «Վերդերի» ֆուտբոլիստները «Մյունխեն-1860»-ին հաղթեցին լրացուցիչ ժամանակում: Հիմնական ժամանակում թիմերը մեկական գնդակ փոխանակեցին: Լրացուցիչ 30 րոպեում «Վերդերը» 3 անպատասխան գնդակ ուղարկեց մրցակցի դարպասը: Այսպիսով, գավաթի համար պայքարը շարունակում են մար «Բավարիան», «Բայեր», «Կայզերսլաուտերնը» եւ «Վերդերը»:

Գավաթակիրը հայտնվեց ծանր իրավիճակում

Իսպանիայի արքայական գավաթի ներկայիս տեր «Դեպորտիվոն» հայտնվեց ծանր իրավիճակում՝ կիսաեզրափակիչի առաջին խաղում սեփական հարկի տակ 2-3 հաշվով զիջելով «Մալյորկային»: Հիշեցնենք, որ վերջինս նախորդ փուլում պայքարից դուրս էր մղել Մադրիդի «Ռեալին»՝ դրսեւորելով իր գավաթային բնավորությունը:

Մինչեւ հանդիպման 82-րդ րոպեն «Մալյորկան» խաղը շահում էր 3-0 հաշվով՝ շնորհիվ «Դեպորտիվոյի» նախկին հարձակվող Վալտեր Պանդիանիի խփած 2 եւ կամերունցի էտոյի մեկ գոլերի: Բայց «Դեպորտիվոյին» հաջողվեց կրճատել հաշիվը: 88-րդ րոպեին Դիեգո Տրիստանը իրացրեց 11 մ հարվածը, իսկ ավելացրած ժամանակում աչքի ընկավ Ռոյ Մաքայը:

Երեկ ուշ երեկոյան ավարտվեց «Ռեկրեատիվո»-«Օսասունա» կիսաեզրափակիչ հանդիպումը: Պատասխան խաղերը կկայանան մարտի 5-ին:

«Լիվերպուլը» դուրս մնաց պայքարից

Անգլիայի գավաթի 1/16 եզրափակիչում առաջին խմբում հանդես եկող «Քրիստալ Պելեսը» պայքարից դուրս մղեց հզոր «Լիվերպուլին»՝ հաղթելով 2-0 հաշվով: Մյուս խաղերում գրանցվեցին հետեւյալ արդյունքները՝ «Սանդերլենդ»-«Բլեքբյոռն»՝ 2-2 (11 մ՝ 3-0), «Միլուոլ»-«Սաութհեմփթոն»՝ 1-2, «Լիդս»-«Ջիլինգհեմ»՝ 2-1: Փետրվարի 15-16-ին կկայանան 1/8 եզրափակիչ հետեւյալ հանդիպումները. «Մանչեսթր յունայթեդ»-«Արսենալ», «Սաութհեմփթոն»-«Նորվիչ», «Քրիստալ Պելես»-«Լիդս», «Վուլվզ»-«Ռոչդեյլ», «Ֆուլհեմ»-«Բառնլի», «Սթոկ Սիթի»-«Չելսի», «Սանդերլենդ»-«Ուոտֆորդ», «Շեֆիլդ յունայթեդ»-«Ուոլսոլ»:

Հյուրերն ուժեղ գտնվեցին

Իտալիայի գավաթի կիսաեզրափակիչի առաջին խաղը Հռոմի երկու թիմերի՝ «Լացիոյի» եւ «Ռոմայի» միջեւ ավարտվեց հյուրերի հաղթանակով (2-1): Կասանոյի եւ Էմերսոնի խփած գոլերին «Լացիոն» պատասխանեց 76-րդ րոպեին Ֆիորեի անցկացրած գնդակով: Երեկ ուշ երեկոյան իրենց մրցավեճն ավարտեցին կիսաեզրափակչի մյուս մասնակիցները՝ «Պերուջան» ու «Միլանը»:

Նույն դիրքերում

Պրոֆեսիոնալ թենիսիստների ասոցիացիան հրապարակել է դասակարգման հերթական ցուցակը, որն առանձնակի փոփոխությունների չի ենթարկվել: Նախկինի պես այն գլխավորում է Անդրե Աղասին, որի հաշվին գրանցված է 200 միավոր: Արգենտինահայ Դավիթ Նալբանդյանը 51 միավորով զբաղեցնում է 9-րդ հորիզոնականը, իսկ Սարգիս Սարգսյանը 19-րդ տեղում է (38 միավոր): Միլանում եզրափակիչ մտած Եվգենի Կաֆելնիկովը ցուցակում առաջընթաց է ունեցել՝ տեղափոխվելով 22-րդ հորիզոնական (32 միավոր): Կանանց դասակարգման ցուցակի առաջին երկու հորիզոնականներում Սերենա եւ Վինուս Ուիլյամս քույրերն են, որոնց հաջորդում են բելգիացի թենիսիստուհիներ Կիմ Կլիյստերսը եւ Ժյուստին Էնինը:

Գամբիայում 5 ամսով ֆուտբոլն արգելվում է

Գամբիայի նախագահ Յահ Յամեխը երիտասարդներին արգելել է ֆուտբոլ խաղալ հունիսից մինչեւ հոկտեմբեր ընկած ժամանակահատվածում, երբ երկրում սկսվում է անձրեւային շրջանը: Նա նշել է, որ այդ ժամանակահատվածում մարդիկ պետք է աշխատեն դաշտերում՝ ապահովելով երկիրը պարենով, այլ ոչ թե ֆուտբոլ խաղան: Կարգը խախտողներին սպառնում է բանտարկություն: Հարկ է նշել, որ նախագահը իշխանության է եկել 1994 թ. ռազմական հեղաշրջման շնորհիվ:

Ուժերի ստուգատես Արարատում

Արարատում մեկնարկել է ազատամարտիկ Արշակ Հովհաննիսյանի հուշամրցաշարը: Առաջին ենթախմբում «Փյունիկն» ու «Կիլիկիան» խաղն ավարտել են ոչ-ոքի (1-1), իսկ «Միկան» 2-0 հաշվով հաղթել է «Դինամոյին»:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔ

«Բանանցի» անդրանիկ հաղթանակը

Կիպրոսում ուսումնամարզական հավաք անցկացնող Երեւանի «Բանանցը» ստուգողական 3-րդ խաղում 1-0 հաշվով հաղթեց այդ երկրի բարձրագույն խմբի առաջնությունում հանդես եկող «Անորթոսիսին»: Միակ գնդակը խփեց Արամ Հակոբյանը: Փետրվարի 8-ին «Բանանցը» կվերադառնա Երեւան եւ մեկ օր անց կմեկնի Ալգարվա՝ մասնակցելու «Թուրքմենբաշու գավաթի» մրցաշարին: Այն անցկացվելու է փետրվարի 11-19-ը 8 թիմերի մասնակցությամբ, որոնք նախնական փուլում բաժանվել են 2 խմբի: «Բանանցը» հանդես կգա առաջին խմբում: Մեկնարկային խաղում՝ փետրվարի 12-ին հայ ֆուտբոլիստների մրցակիցն է լինելու Կարագանդայի «Շախտյորը»: Երկու օր անց «Բանանցը» կմրցի Գրոդնոյի «Նեմանի» հետ, իսկ փետրվարի 16-ին մրցավեճի կբռնվեն Մոսկվայի «Նիսայի» հետ: 2-րդ խմբում ընդգրկվել են Թուրքմենստանի օլիմպիական հավաքականը, Տալլինի «Ֆլորան», Մոսկվայի «Լոկոմոտիվը» (երկրորդ կազմը) եւ Կլայպեդայի «Ատլանտասը»: Խմբերում առաջին տեղ զբաղեցրած թիմերը փետրվարի 19-ին եզրափակիչում կվիճարկեն գլխավոր մրցանակը (20 հազար դոլար): 2-րդ եւ 3-րդ մրցանակակիրները կպարգեւատրվեն համապատասխանաբար 10 եւ 5 հազար դոլարով: Խմբերում 2-րդը ճանաչված թիմերը փետրվարի 18-ին կվիճարկեն 3-րդ տեղը: Մյուս թիմերը կխաղարկեն հաջորդ տեղերը: Այսպիսով, յուրաքանչյուր թիմ կանցկացնի 4 խաղ:

Մնաց մեկ տուր

Բերմուդայի շախմատի մրցաշարի ավարտից մեկ տուր առաջ աղյուսակը 7,5 միավորով գլխավորում է բրազիլացի Ջովանի Վեսկովին, որը 10-րդ տուրում ոչ-ոքի խաղաց Սերգեյ Մովսիսյանի հետ: Վերջինս 4,5 միավորով ընթանում է 7-րդ տեղում: Առաջատարին կես միավորով զիջում է Պյոտր Սվիդլերը, որը եւս խաղաղ դաշն կնքեց Մաչեյայի հետ: 6,5 միավորով 3-րդ տեղում է Թոմաս Մարկովսկին, որը սեւերով հաղթեց Քրիստիանսենին: Հենց այս 3 շախմատիստների միջեւ էլ կընթանա պայքարը հաղթողի կոչման համար: Միթոնը հաղթեց Շաբալովին, Վոլոկիտինը՝ Մոտիլյովին: Գերշոն- Ալ Մոդիախի պարտիան ավարտվեց ոչ-ոքի:

«Բ» խմբի մրցաշարում միանձնյա առաջատարը լատվիացի Դանիել Ֆրիդմանն է (7 միավոր), որը հաղթեց Էմանուել Բերգին: Կեսական միավոր պակաս են վաստակել Ռոլանդ Շմալցն ու Նիկարու Նակամուրան: Շմալցը ոչ-ոքի խաղաց Մուլյարի հետ, իսկ Նակամուրան հաղթեց Պասկալին: 6 միավոր ունեցող Պետրոսյանը խաղաղ դաշն կնքեց Բլասնու հետ: Նույնպիսի արդյունք գրանցվեց Մորենո-Սեուլ պարտիայում, իսկ Կալիոն հաղթեց Դինստուհլին:

Կարճատեւ ոչ-ոքի

Գարրի Կասպարով-Deep Junior մրցախաղի 5-րդ պարտիան 19-րդ քայլում ավարտվեց ոչ-ոքի: Սեւերով խաղացող համակարգիչը սկզբնախաղում որակի զոհաբերություն ձեռնարկեց, սակայն Կասպարովը չցանկացավ սրել իրադրությունը եւ նախընտրեց խաղաղ դաշն կնքել: Ավարտական տուրից առաջ հաշիվը հավասար է՝ 2,5-2,5:

Առաջնությունում երկիշխանություն է

Ֆուտբոլի Ֆրանսիայի առաջնության 26-րդ տուրից հետո մրցաշարային աղյուսակը 45-ական միավորով գլխավորում են «Մոնակոն» ու Մարսելի «Օլիմպիկը»: «Մոնակոն» 2-0 հաշվով հաղթեց «Լիոնին», իսկ «Օլիմպիկը» նույնպիսի հաշվով պարտության մատնեց «Հավրին»: Հաշիվը 16-րդ րոպեին բացեց Դմիտրի Սիչովը՝ խփելով առաջնությունում իր 2-րդ գնդակը: 3-րդ հորիզոնականը 43 միավորով զբաղեցնում է «Օսերը», որը հյուրընկալվելիս 2-1 հաշվով հաղթեց «Սեդանին»: «Օսերը» մեկ խաղ պակաս է անցկացրել:

Մյուս հանդիպումների արդյունքներն են. «Բաստիա»-«Պարի Սեն Ժերմեն»՝ 1-0, «Մոնպելյե»-«Ստրասբուրգ»՝ 2-1, «Տրուա»-«Նիցա»՝ 1-0, «Նանտ»-«Ռեն»՝ 1-0, «Լանս»-«Բորդո»՝ 3-3: Ռմբարկուների ցուցակը 15 գնդակով գլխավորում է «Բորդոյի» հարձակվող Պաուլետան, որը «Լանսի» հետ խաղում 2 անգամ աչքի ընկավ՝ փրկելով թիմին պարտությունից:

Սիչովի եւ Վաշչուկի «գործը» փակված է

ՈւԵՖԱ-ի կենտրոնակայանում եռակողմ հանդիպում է կայացել Մարսելի «Օլիմպիկի», Կիեւի «Դինամոյի» եւ Մոսկվայի «Սպարտակի» ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: 5 ժամ տեւած բանակցություններից հետո վերջնական համաձայնություն է ձեռք բերվել Դմիտրի Սիչովի եւ Վլադիսլավ Վաշչուկի հարցում: Հիշեցնենք, որ Սիչովը մինչ Մարսելի «Օլիմպիկի» հետ պայմանագրի կնքումը, համաձայնել էր հանդես գալ Կիեւի «Դինամոյում»՝ նախապես ստանալով 25 հազար դոլար: Վլադիսլավ Վաշչուկը Կիեւի «Դինամոյից» տեղափոխվել էր «Սպարտակ», թեեւ ուկրաինացիների ղեկավարը ֆուտբոլիստը թիմի հետ մինչեւ 2004 թ. պայմանագիր ուներ կնքած: Ընդունված որոշման համաձայն, «Օլիմպիկը» Կիեւում ընկերական հանդիպում պետք է անցկացնի «Դինամոյի» հետ: «Սպարտակը» Ուկրաինայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի հետ եւ անձամբ Դմիտրի Սիչովը Կիեւում բարեգործական ակցիա պետք է անցկացնեն: Իսկ Վաշչուկը ֆուտբոլային գործունեությունը կշարունակի ՌԴ ինննակի չեմպիոն «Սպարտակի» կազմում:

Յագրի 500-րդ գոլը

Հոկեյի ազգային լիգայի «Վաշինգտոն Կեպիտալզ» թիմի հարձակվող Յարոմիր Յագրը «Տամպայի» հետ խաղում խփեց իր հոբելյանական՝ 500-րդ գոլը: Դա այդ խաղում Յագրի 3-րդ տափօղակն էր: Հոկեյի ազգային լիգայի պատմության մեջ Յագրը 33-րդ հոկեյիստն է, որին հաջողվել է հատել 500 գոլի սահմանագիծը: Նրանցից միայն 16-ին է հաջողվել նման արդյունքի հասնել առաջնության 100-ից պակաս խաղերում: Յագրը նման ցուցանիշի հասավ 927-րդ խաղում:

Էջը պատրաստեց
ԱՐՍԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

BRITISH MEDITERRANEAN AIRWAYS

OPERATING AS

BRITISH AIRWAYS

JOB ANNOUNCEMENT

SALES MANAGER, ARMENIA

British Mediterranean Airways is looking for a dedicated and dynamic individual to become the Sales Manager responsible for the commercial operation of our office in Yerevan, Armenia. Based in Yerevan, you will ensure your sales area achieves agreed revenue targets through local sales and marketing initiatives and that we remain competitive in the market.

The successful candidate will possess a minimum of five years airline sales and marketing experience, proven commercial acumen and excellent people management and communication skills.

We are an independently owned franchise partner of British Airways plc. The company was first established in 1994 and since 1997 has operated a range of scheduled services on BA's behalf from London Heathrow to the Middle East, Africa and Central Asia. We operate a combined fleet of Airbus A320 and A321 aircraft with an ongoing expansion programme for both fleet and routes.

Please apply in writing with a copy of your CV to :

Nigel Carey
c/o British Airways
10 Sayat Nova Avenue
Yerevan
Armenia
Britair@arminco.com

Closing date for applications is 28 February 2003.

Advanced ENGINEERING
Advanced Engineering Associates International

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Advanced Engineering Associates International» կազմակերպությունը (AEAI), ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության կողմից ֆինանսավորվող էներգաարդյունավետության, սպառման ոլորտի կառավարման - վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների զարգացման ծրագրի շրջանակներում իրականացնում է փորձնական ծրագրեր ջեռուցման համակարգերի - էներգախնայողության բարելավման, ինչպես նաեւ վերականգնվող էներգիայի զարգացման ոլորտներում:

Բոլոր հետաքրքրված մասնավոր էներգետիկ ծառայություններ մատուցող եւ շինարարական բոլոր շահագրգիռ ձեռնարկությունները, որոնք ունեն էներգետիկ համակարգերի տեղադրման փորձ, կարող են դիմել հետաքրքրվածության արտահայտման նամակով՝ իրենց ձեռնարկության մասին տեղեկություններով (աշխատանքային փորձը, իրականացված ծրագրերի թիվը եւ ընդհանուր նկարագրությունը, կազմակերպության բնութագրությունը): Նամակները պետք է ներկայացնել AEAI կազմակերպություն՝ Երեւան, Սարյան 26 հասցեով, մինչեւ ս.թ. փետրվարի 21-ը: Տեղեկությունների համար զանգահարել 58-56-86:

Ալֆրեդի սենյակում

6 փետրվար- օր 25

Վաչեն ընկել էր հիշողությունների գիրկը, Լիլիթին պատմում էր Արագած լեռան վրա իր արկածների մասին: Նրա ոգեւորությունը վարակեց նաեւ Արմանին: Վաչեն բազմաթիվ շնորհավորական նամակներից բացի ստացավ նաեւ գեղեցիկ նվերներ: Չէր մոռացել Վաչեին նաեւ Կարինեն: Նա ուղարկել էր գլուխը սափրելու սարք, որի համար Վաչեն անչափ ուրախացավ: Իրադարձությունները այսքանով չսահմանափակվեցին:

Օրը հետաքրքիր դարձավ նրանով, որ մասնակիցներին հյուր եկան Արմինե եւ Սամվել Գրիգորյանները: Նրանց այցելությունը բարձրացրեց Ալֆրեդի սենյակի բնակիչների տրամադրությունը: Հյուրերին նրանք սուրճ հյուրասիրեցին, ավելի ճիշտ Սամվել Գրիգորյանը պատրաստեց եւ հյուրասիրեց մյուսներին: Ի դեպ, մասնակիցներն ու նրանց հյուրերը նշեցին «Պրեմիեր» սուրճի 8-ամյակը: Այնուհետեւ հյուրերը հայտարարեցին, որ կարողանում են գուշակել սուրճի բաժակի օգնությամբ: Սամվել Գրիգորյանի խոսքերով, Ալֆրեդի սենյակում սպասվում է հերթական մասնակիցը, որն էլ լինելու է Սուսաննան: Նման բան մասնակիցները նույնիսկ կատակով չէին ցանկանա լսել: Կատակներից ու զրույցից հետո մասնակիցները հյուրերի հետ երգեցին: Ալֆրեդի սենյակի բնակիչների հետ բավականին հաճելի ժամանակ անցկացնելուց հետո հյուրերը ստիպված էին լքել սենյակը: Հյուրերին ճանապարհելուց հետո տղաներն ակնհայտորեն սկսեցին ձանձրանալ: Լիցքաթափվելու համար նրանք տորթի կրեմը քսեցին Լիլիթի դեմքին ու մազերին: Ապա ուղարկեցին սառը ցնցուղ ընդունելու: Ապա հանգիստ սկսեցին ընթրել, որից հետո Լիլիթը զբաղվեց համակարգչով, իսկ Վաչեն շարունակեց ընթերցել նամակները:

Ա/ձ-ռիէլտոր «Արմեն Քարամյան»-ը Երեւանի «Ադամանդ» ապրանքահումքային բորսայի հարթակում աճուրդային վաճառքի է ներկայացնում՝

- Անասնագոմ
- Սպիրտի (օղու) արտադրամաս:

Ընդհանուր մակերեսը՝ 433 քմ, կից 2200 քմ հողամաս, այդ թվում՝ 600 քմ տնամերձ:

Հասցեն՝ ՀՀ, ք. Աշտարակ, «Վարոյի ձորակ» 5-րդ թաղամաս:

Մեկնարկային գինը՝ 35000 $ համարժեք դրամ:

Աճուրդները՝ դասական, այնուհետեւ հոլանդական եղանակով, 2003 թ. մարտի 7-ից յուրաքանչյուր երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ, ժ. 13.00, ք. Երեւան, Մհեր Մկրտչյան, 5 հասցեով:

Տեղեկությունների համար դիմել Ա/ձ-ռիէլտոր «Արմեն Քարամյան»-ին:

Հեռ. (09) 41 68 18 կամ 56-31-15, 56-48-83

For Your Internal News of Armenia Log on to
www.azg.am
In English, Russian, Armenian and Turkish

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կապանի քաղաքապետարանը 16.02.03 թ. կազմակերպում է դասական բաց հրապարակային սակարկություն:

Վաճառվում է քաղաքապետարանի ենթակայության Բաղաբերդ թիվ 6 շենքի 1-ին հարկի ոչ բնակելի 100 քառ. մ տարածքը:

Սակարկությանը մասնակցել ցանկացողները մինչեւ 13.02.03 թ. պետք է ներկայացնեն աճուրդի մասնակցության հայտ, ընկերության անձը հաստատող փաստաթղթեր, սակարկության մասնակցության եւ տոմսի անդորրագրեր:

Տեղեկությունների համար դիմել Կապանի քաղաքապետարան, աճուրդային հանձնաժողով, հեռ.՝ 6-58-52:

529353 Անվճար ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Կգնեմ հին մոդելի կլոր «Զապորոժեց» սարքին կամ անսարք վիճակում: Հեռ.՝ (09)404403:
- Վաճառվում է «Hifeul 116» դեցիմետրային հեռուստացույց: Հեռ.՝ 220380:
- Կատարում ենք համակարգչային բազմաբնույթ ծառայություններ (տեքստերի մուտքագրում, ինտերնետ ցանցի հետ կապված աշխատանքներ եւ այլն): Հեռ.՝ 557470:
- Վաճառվում է YAMAHA-730 սինթեզատոր, գերազանց վիճակում: Գինը՝ 600 դոլար: Հեռ.՝ 408146:
- Վաճառվում է սեփական տուն Գաջեգործների 2 փողոց, տուն 8, 130/90 քմ, մշտական ջուր եւ գազ: Վաճառվում է կահույքով: Հեռ.՝ 457869:
- Վաճառվում է «Էրեբունի» գորգ՝ 2x4, PHILIPS տեսամագնիտոֆոն: Հեռ.՝ 645009:
- Վաճառվում է PHILIPS էլեկտրասափրիչ, նոր, փաթեթավորված: Հեռ.՝ 480034:
- Թարգմանում եմ հայերենից ֆրանսերեն եւ հակառակը: Հեռ.՝ 36-75-43, Զորակ:
- Կպարապեմ «C++» ծրագրավորման լեզու սկսնակների հետ: Գինը՝ ամսական 40 ԱՄՆ դոլար: Հեռ.՝ 25-12-74 (բն.), (09)479129, Արարատ:
- Վաճառվում է BMW 728՝ որպես պահեստամասեր: Հեռ.՝ 441004:
- Վաճառվում է կոնցերտային Պետրով կոմպակտ չափի, գերազանց վիճակի եւ որակի: Հեռ.՝ 538575 (9:00-17:00):
- Վաճառվում է 2 հատ պլաստիկատ: Հեռ.՝ 544216:
- Կգնեմ Ձեյթունում 2 սենյականոց բնակարան: Հեռ.՝ 282867:
- Վաճառվում է «Ռոնիս» դաշնամուր երկու ոտնակով: Գինը՝ 700 դոլար: Հեռ.՝ 267211:
- Կպարապեմ գերմաներեն եւ անգլերեն մատչելի գներով: Կատարում եմ նաեւ թարգմանություններ: Հեռ.՝ 626179:
- Վաճառվում է 2 պատուհան ապակիներով, եւ հին ճաշասեղան: Հեռ.՝ 544216:
- Վաճառվում է 5 սենյականոց սեփական տուն Նահումյանում՝ Չուխաջյան փող. 30/1, ավտոտնակով, բնական գազ, 2 հատ տնտեսական պատշգամբ, նկուղներ, ունի 2 առանձին մուտք, ընդ. մակերեսը՝ 460 քմ, բնակմակերեսը՝ 120 քմ: Գինը՝ 34.000 դոլար: Հեռ.՝ 390724:
- Վաճառվում է 3 սենյականոց բնակարան Ձեյթունում, ունի ավտոտնակի տեղ, ունի նկուղ: Գինը՝ 10.500 դոլար: Հեռ.՝ 243702:
- Միջազգային կազմակերպությունը հրավիրում է աշխատանքի 30-40 տարեկան բարձրագույն կրթությամբ մարդկանց հարցազրույցի: Հեռ.՝ 223859 (տուն, մինչեւ 12:00), 274428 (գրասենյակ):
- Փնտրում եմ օպերատորի աշխատանք եւ կկատարեմ տեքստերի մուտքագրում: Հեռ.՝ 248517:
- Ստայի տանը կատարվում է հարսանյաց հանդեսների եւ այլ միջոցառումների ֆոտո եւ վիդեո նկարահանում: Հասցեն՝ Վազգեն Սարգսյանի 20:
- Կգնեմ 1 կամ 2 սենյականոց բնակարան Երեւանի ցանկացած մասում 7000 ԱՄՆ դոլարով: Զանգահարել՝ 72-21-68:
- Կգնեմ Երեւան քաղաքի փոքր կենտրոնում մեկ սենյականոց չվերանորոգված բնակարան՝ մինչեւ 11.000 ԱՄՆ դոլարի սահմանում, իսկ այլ վայրերում՝ վերանորոգված: Զանգահարել՝ 53-36-07, մինչեւ ժամը 21:00:
- Վաճառվում է ճաշասենյակի կահույք շատ լավ վիճակում, մուգ շագանակագույն, անփայլ: Հեռ.՝ 645305, Աստղիկ կամ Արտակ
- Աշխատանքի հրավեր ավտոէլեկտրիկ, բարձր որակավորում ունեցող էլեկտրոնիկայի մասնագետ, կարբյուրատոր վերանորոգող վարպետ, ավտոմեքենա լվացողներ, պաստառապատող (обивщик). հեռ.՝ 09-40-80-42, երեկոյան 34-51-00, Դավիթ:
- Կպարապեմ անգլերեն մատչելի գնով: Հեռ.՝ 56-79-15

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունեաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Պատուեր 69150. Տպաքանակը՝ 5000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 6. 2. 2003 Գինը՝ 100 դրամ